

**Poliittinen ja institutionaalinen sorto maahanmuutossa**

Neljä paikannusta rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa

Henri Ramberg, 0396798

Kandidaatintutkielma

Kevät 2017

Sosiaalityö

SSOS1203

Lapin yliopisto

Tea Teppo

henri.ramberg@gmail.com

## Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Teorian ja käsitteiden määrittely .....	3
2.1 Rakenteellisen sosiaalityö .....	3
2.2 Pakolainen, maahanmuutto ja näiden lähikäsitteet.....	7
2.3 Sorto rakenteellisena väkivaltana .....	8
2.4 Valta ja politiikka .....	9
2.5 Integraatio.....	10
3 Sorron paikannukset .....	12
3.1 Poliittisuuden ja median suhde .....	12
3.2 Integraatiotyön institutionaaliset epäonnistumiset.....	16
3.3 Institutionaalinen eksklusio ja sen poliittiset keinot .....	18
3.4 Talouspoliittisista uhkakuvista köyhyyteen pakottamista.....	22
4 Pohdinta .....	27
LÄHTEET: .....	31
LIITTEET .....	35

## 1 Johdanto

Professori Martti Koskenniemi totesi Yle Radio Yhden Ykkösaamussa (07.10.2015):

” – – on muistettava se, että että olemme -- saavuttaneet Euroopassa tämän elintason, että suureksiosaksi sen vuoksi, että kolmen ja puolen sadan vuoden aikana, olemme kolonialisoineet suuren osan ulkopuolista maailmaa ja jättäneet ne sellaiseen tilaan kuin ne ovat jääneet. Ja nyt tällä hetkellä me alamme maksaa tästä --”

Libya, Syyria, Somalia, Afganistan, Irak ja Ukraina – esimerkkilistaa maista, joissa on aseellinen konflikti käynnissä, voisi jatkaa pidempäänkin. Miljoonat ihmiset kärsivät hätää, mutta silti läntiset yhteiskunnat näyttävät sulkevansa ovensa pakolaisilta. Samaa aikaan kehitysavusta leikataan vuositasolla satoja miljoonia euroja pelkästään Suomessa, kun verrataan vuoden 2016 lukua vuoteen 2014 (Valtion talousarvioesitykset). Suomessa ja Euroopassa kannatustaan ovat nostaneet oikeistolaiset ja äärisoikeistolaiset poliittiset liikkeet, joiden agendalla on pakolaisten ja siirtolaisten estämisen pääsy läntisiin yhteiskuntiin (esim. Norocel 2013).

Edellä tausta-asetelma, joka ajaa sosiaalityön opiskelijan tutkimaan pakolaisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviä sarron ilmiöitä tässä tutkielmassa. Tieteenfilosofi Karl R. Popper (1995, 125) on kirjoittanut yhteiskuntateoreetikkojen tehtävästä, että heidän tulisi analysoida ja ymmärtää instituutioiden ja yhteisöjen pysyvyyden mukana tuomat ongelmat, jotka ratkaistaan analysoimalla yksittäisiä tekoja sekä niiden tarkoituksia tai tarkoituksettomia seurauksia. Popperin vaatimusta tukee rakenteellisen sosiaalityön teoria, joka periaatteiltaan heijastaa myös vaatimusta etsiä ja hakea vastauksia yhteiskunnan ongelmiin. Tutkielmassani pyrin tutkimaan rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa institutionaalisia tekoja ja vallitsevaa diskurssia, tuottavatko ne sortavia mekanismeja kotimaistaan pakenevia ihmisryhmiä kohtaan. Tutkielmasta ajankohtaisen ja yhteiskunnallisesti kiinnostavan tekee vallitseva maailmanpoliittinen ja kuntapoliittinen tilanne, aihetta haastaa poikkitieteellisyys, tiedon paljous ja informaation intressit.

Käsittelen tutkielman aihetta teoreettisesti, vaikka aihetta olisi hedelmällistä käsitellä myös *toisen tiedon* kautta empiirisesti. Toinen tieto auttaisi saamaan pakolaisten ja siirtolaisten oman äänen kuuluviin, mutta se vaatisi runsaasti aineiston keruuta ja laajempaa työskentelyä kuin mitä kandidaatin tutkielmalta odotetaan. Siispä valitussa

menetelmässä aineiston keruussa sortavia käytänteitä ja esimerkkejä etsitään eri tieteenalojen kirjallisuudesta, ja esille nostettavat aiheet määräytyvät rakenteellisen sosiaalityön teorian kautta. Näen tutkielman mahdollisuuden myös itsessään olla tuottamassa yhteiskunnallista tietoa ja keskustelijana, johon rakenteellisen sosiaalityön teoria myös sosiaalityöntekijöitä kannustaa.

Tutkimuskysymykset rakentuvat rakenteellisen sosiaalityön hypoteesin pohjalle, jossa oletetaan yhteiskunnan rakenteiden olevan sortavia eri ryhmien välillä. Pyrin vastaamaan tässä tutkielmassa kysymykseen, minkälaisia institutionaalisia ja poliittisia sortavia käytänteitä on yhteiskunnissa ja yhteisöissä, kun kontekstina on pakolaisuus ja siirtolaisuus. Yritän myös etsiä vastausta kysymykseen, minkälaisilla välineillä suomalaisessa ja ulkomaisessa kontekstissa sortavia rakenteita on luotu tai yritetään luoda. Tutkielmalla pyritään perustelemaan myös väite, ettei sosiaalityötä tulisi nähdä ainoastaan asiakastyönä sosiaalitoimistossa, vastaanottokeskuksissa tai järjestöissä, vaan työn tulisi kohdistua myös radikaalisti yhteiskunnallisiin sekä globaaleihin rakenteisiin.

Tutkielman tekemisen ja teoriakulman innoittajana on ollut Kairalan ym. (2012, 51) huoli rakenteellisen sosiaalityön opetuksen marginaalisesta asemasta yksilötyöhön nähden. Kirjoittamistani ohjaa kriittinen ja osin filosofinen ote, jonka lisäksi kirjoitustyölleni antavat pontta Kansainvälinen Sosiaalityön järjestö IFSW:n ihmisoikeuksille perustuvat eettiset ohjeet. Niiden mukaan sosiaalityöllä on muun muassa velvollisuus estää negatiivista syrjintää kulttuuriin, uskontoon tai ihonväriin perustuen. Lisäksi sosiaalityön pitäisi haastaa epäoikeudenmukaisia käytäntöjä ja politiikkaa; tuomaan keskiöön asiat jotka sortavat ja tuottavat epätasa-arvoa. (IFSW.)

## 2 Teorian ja käsitteiden määrittely

### 2.1 Rakenteellisen sosiaalityö

Tämän tutkielman lähestymistapa käsiteltäviin asioihin perustuu rakenteellisen sosiaalityön teoriaan (engl. *Structural Social Work theory*). Rakenteellisen sosiaalityön teoriaan liitän myös radikaalin ja kriittisen lähestymistavan, joka antaa teorialle moraaliperustaa sekä kriittisyyttä yksilötyöhön nähden sosiaalisten ongelmien käsittelyssä (Pohjola 2015, 22-23). Teoriaa on kehitetty 1960- ja 1980-luvuilla lähes yhtäaikaaisesti Iso-Britanniassa, Australiassa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa (mt. 23), mutta eniten Kanadassa. Ensimmäisen kerran termiä rakenteellinen sosiaalityö käytti Middleman ja Goldberg vuonna 1974. (Mullaly 2007 211-212.) Rakenteellisen sosiaalityö perustuu ajattelutapaan, jossa rakenteelliset ongelmat nähdään osana vallitsevaa sosiaalista järjestystä, jossa eri instituutiot toimivat toisinaan niin, että ne syrjivät ihmisiä esimerkiksi sukupuolen, luokkajaon, taloudellisen aseman, seksuaalisen suuntautumisen tai rodun mukaan. Rakenteellisen sosiaalityön agendalla on vastustaa syrjiviä rakenteita, pyrkiä yhteiskunnalliseen muutokseen ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen. (Mullaly 2007, 204-252; Pohjola 2014, 27.) Suurin osa rakenteellisesta sosiaalityöstä tehdään joko sorrettujen kanssa tai pyritään vaikuttamaan heidän puolestaan niin, että vallitsevia sosiaalisia rakenteita muutettaisiin (Mullaly 2007, 252).

Anneli Pohjola kirjoittaa (2015, 24-27), että rakenteellisen sosiaalityön teoriassa rakenteiksi on esitetty useanlaisia määrittelyjä ja että, rakenteiden hahmottaminen on tärkeätä rakenteellisen työn kannalta. Hän tuo esille näkemyksen, että kirjallisuudesta on vaikea löytää selkeitä rakenteiden määrittelyjä ja määrittely jääkin usein puutteelliseksi, jonka myötä määrittelyt saavat kritiikkiä osakseen. Tutkielman kannalta relevanttia ei ole pyrkiä tyhjentävään rakenteiden määrittelyyn, vaan kuvata niitä rakenteita, jotka ovat merkityksellisiä aiheen kannalta. Tästä seuraa, että kokonaisvaltainen rakenteiden määrittely jää vajavaiseksi, mutta on kuitenkin riittävä tutkielman ymmärtämiseksi. Pohjola (mt., 24) on todennut Carnioliin<sup>1</sup> (1992, 4-5) viitaten, että rakenteet voidaan

---

<sup>1</sup> Carniol, Ben 1992: Structural Social Work: Maurice Moreau's Challenge to Social Work Practise. *Journal of Progressive Human Services* 3 (1), 1-20.

jakaa karkeasti primääreihin (syrjiviin) rakenteisiin ja sekundaarisiin (yleisesti neutraalisina pidettyihin) rakenteisiin. Primääreihin rakenteisiin kuuluvat patriarkalisuus, rasismi, kapitalismi ja toimintakykyyn kytketty syrjintä – nämä uusintavat epätasa-arvoa yhteiskunnassa; sekundaareihin rakenteisiin kuuluvat media, byrokraatia, hallitus ja yhdyskunta – joihin sisältyy hallintavaltaa. Rakenteita käsitellessä tulee ottaa huomioon myös instituutiot (Pohjola, 27), joista mainitakseni muutamia tärkeitä tutkielman kannalta: sosiaalihuolto, työvoimaviranomainen, eduskunta, suomalaiset ministeriöt, valtion virkamieskunta, rahan instituutio (EMU), Suomen poliisi, presidentti-instituutio, Euroopan unioni, sosiaaliturvajärjestelmä, puolueet, lehdistö, televisio ja radio. Instituutiot ovat merkityksellisiä, koska yhteiskunta integroi ihmisiä piiriinsä instituutioiden kautta (Kurtti 2010, 37).

Anna Metteri (2012, 234) kirjoittaa siitä, miten työntekijät voivat olla rakenteiden muuttajia tutkimuksen kautta – vaikka nämä ovatkin rakenteellisten ja instituutioiden ehdollistamia. Rakenteiden muuttamisen ja rakenteellisen sosiaalityön perustana on Pohjolan ym. (2015, 288-289) mukaan tutkimustiedon omaksuminen sekä sosiaalityöntekijöiden tiedon tuottaminen yhteiskunnalle – tätä he nimittävät tietoperustaiseksi sosiaalityöksi.

Koska rakenteellisen sosiaalityön tavoitteena on anti-rasistinen yhteiskunta, jossa vallitsee kulttuurien tasa-arvo, on sen yksi perusehto kulttuurisesti sensitiivinen työ. Työstä liu'utaan kohti kulttuurista kompetenssia – jossa kulttuurinen tieto ja sensitiivisyys kietoutuvat osaksi rakenteellisen sosiaalityön suhteisiin vaikuttavaa prosessia. Rakenteellinen sosiaalityö pyrkii nostamaan tietoa yhteiskunnasta myös yleisen mielipiteen muokkaamiseksi, joka toimii poliittisen päätöksenteon vaikuttimena. Rakenteellinen sosiaalityö herkistyy myös esimerkiksi sukupuolijakautuneisiin vastuisiin elämän eri osa-alueilla ja pyrkivät siitä pois kohti tasa-arvoisuutta. (Mullaly 2007, 215-216; Pohjola ym. 2015, 285-287; Tiitinen & Lähteinen 2015: 194-195.)

Rakenteellinen teoria nuhtelee perinteistä sosiaalityötä siitä, että se sortuu selittämään yksilökeskeisillä syillä sorrettujen ihmisten sosiaalisia ongelmia, vaikka kyse olisi rakenteellisista ongelmista. Teoria on aiheuttanut ristiriitoja ajan saatossa sosiaalityöntekijöissä sekä sosiaalityön opetuksessa, koska sosiaalityö nähdään pragmaattisena

käytännöntyönä eikä teorioita mielletä osaksi työtä, vaikkakin kaikki toiminta perustuu teorialle sosiaalityössä. (Mullaly 2007, 204-205.) Pohjolan (2015, 18-20) mukaan sosiaalityö ei ole koskaan yhteiskunnallisista rakenteista vapaata työtä, joten suomalaisessa kehityksessä – missä sosiaalityö kiinnittyy julkisiin palveluihin – rakenteellisen sosiaalityön orientaatiolla on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa yhteiskuntaan.

Mullalyn (2007, 223) mukaan rakenteellinen sosiaalityö tunnistaa yhteneväisyyksiä eri sarron muodoista, ja paikantaa sarron dynamiikkaa, seurauksia ja tunnistaa esimerkiksi miten hallitsevien ryhmien hegemoninen näkemys asioista uusiintuu sosiaalisissa instituutioissa. Rakenteellinen analyysi auttaa sorrettuja ymmärtämään omaa tilannettaan, esimerkiksi vallitsevan poliittisen hegemonian tai rasismien tuottaman vääristyneen diskurssin merkitystä henkilökohtaisella tasolla, ja auttaa näin heitä vapautumaan myös mahdollisista itsesyytöksiltä, joita vallitsevat sortavat käytännöt ovat aiheuttaneet. Rakenteellisen sosiaalityön teorian intresseissä on keskittyä kuuntelemaan sorrettuja ihmisiä, joilta sosiaalityöntekijöillä on mahdollisuus oppia uutta ja saada tietoa eri tilanteista joihin yhteiskunnallinen sorto johtaa. Rakenteellisen sosiaalityön teoria herkistyy myös sille, ettei sosiaalityöntekijä asetu suhteessa ihmisiin tai ryhmiin ylhäältä päin tietäjäksi. Solidaarisuus on myös osa rakenteellista sosiaalityötä; se antaa tilaa moniarvoisuudelle ja auttaa asiakasta löytämään ja saamaan oman äänensä kuuluviin. (mt., 223-226.)

Rakenteellisista ongelmista johtuen sosiaalityöntekijä ja asiakas ei voi aina nousta kaksin ongelmien ratkaisijaksi, ja tämän vuoksi tarvitaan keinoja, jotka vähentävät ja poistavat rakenteellisia ongelmia (Mullaly 2007, 211). Rakenteellinen sosiaalityö ei siten ole yksin, eikä kaksin tekemistä, vaan se on rakenteissa tehtävää yhteistyötä, joka vaatii liittolaisia ja luovuutta (Pohjola ym. 2015, 284). Rakenteellisen sosiaalityön perustana on tieto ja tutkimus, joka rakentuu monimuotoisuudelle (mt). Vaikka toisinaan rakenteellinen sosiaalityö nähdään yksilöistä vapaana työnä (esim. Mullaly 2007), on sen perusta kuitenkin yksilöihin vaikuttava työskentely (Pohjola 2015).

Pohjola ym. ovat (2015, 288) esittäneet, että rakenteellinen sosiaalityö on poliittista. Heidän mukaansa rakenteellisessa sosiaalityössä poliittisuus tarkoittaa yhteisten asioiden hoitoa, joka tähtää hyvinvoinnin esteinä olevien asioiden poistamiseen. Hyvin-

voinnin esteeksi muodostuvien rakenteellisten ongelmien poistaminen tapahtuu yhteiskunnallisilla areenoilla, osallistamalla niin sosiaalipoliittiseen kuin poliittiseen päätöksentekoon ja vaikuttamalla päättäjiin sekä päätöksentekoa ohjaaviin strategioihin. (mt., 288.) Tämän vuoksi teoria antaa mahdollisuuden tarkastella poliittisen, institutionaalisen ja rakenteissa piilevän vallan ilmiöitä mahdollisina esteinä osallisuudelle pakolaisille ja maahantulijoille. Gai Harrison ja Melville Rose (2010) ovat painottaneet, että sosiaalityön tulisi haastaa syrjiviä käytänteitä ottamalla aktiivisempaa roolia politiikassa aikana, jolloin kohdemaat entistä tiukemmin kieltäytyvät myöntämästä pakolaisille kansalaisuuksia. Bob Mullaly (2007, 361) menee teoriassa pidemmälle ja esittää, ettei pelkkä työorientoitunut rakenteellinen sosiaalityö riitä, vaan sosiaalityöntekijöiden täytyy elää myös niin, että toteutamme sortoa vastustavia päämääriä myös henkilökohtaisessa elämässä.

Tutkielman kannalta on huomioitava, että rakenteellinen sosiaalityö on suomalaisessa kontekstissa myös Sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) kirjattu velvoite (kts. liite 1), tämän vuoksi se on olennainen osa suomalaista sosiaalityötä. Lainsäädäntöön liittyy vahvasti sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen velvoite, tiedon tuottamisen velvoite asiakkaiden tarpeista ja yhteiskunnallisista yhteyksistä (2 momentti), sosiaalisten olojen kehittämismelvoite ja 3. kohdan mukainen sosiaalihuollon asiantuntemuksen vahvistaminen osana kunnallista suunnittelua (liite 1). Lisäksi lain esitöissä on tuotu esille ennalta ehkäisevä vaikutus sosiaalisiin ongelmiin (StVM 27/2014 vp; HE 164/2014 vp). Hallituksen esityksessä (164/2014 vp) todettiin, että: "Rakenteellista sosiaalityötä hyödynnettäisiin sosiaalisten ongelmien korjaamiseen ja ehkäisemiseen". Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnossa (27/2014 vp) todettiin, että: "Sosiaalihuoltolakiin ehdotettu rakenteellista sosiaalityötä koskeva säännös (7 §) edistää systemaattisen asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottamista. Rakenteellinen sosiaalityö on osa terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ja tukee sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden parantamista." Edellä luetellut lainsäätäjän esiin tuomat velvoitteet ovat perusteltuja teorian valossa ja niiden yhtymäkohdat ovat havaittavissa rakenteellisen sosiaalityön teorian kannalta.



## 2.2 Pakolainen, maahanmuutto ja näiden lähikäsitteet

Käytän tutkielmassa keskeisimpinä käsitteinä ihmisistä ja ihmisryhmistä seuraavia ilmaisuja: maahanmuuttaja, pakolainen, siirtolainen, turvapaikanhakija ja maahanmuutto. Käsitteet voivat olla sisäkkäisiä ja limittäisiä, koska esimerkiksi pakolainen on ollut turvapaikanhakija (sisäkkäisyys), mutta toisaalta hänestä voidaan puhua myös maahanmuuttajana (limittäisyys).

Koska virallinen YK:n pakolaisstatuksen määritelmä on vuodelta 1951, eikä se esimerkiksi tunnusta sotaa tai luonnonkatastrofia paenneita (Siirto & Laihia 2016, 113-114), tullaan tässä käyttämään käsitettä 'pakolainen' alkuperäisestä YK:n laatimasta määritelmästä laajempaan. Tutkielmassa pakolaisella tarkoitetaan ihmistä, joka on pakotettu jättämään kotimaansa, koska maassa tai hänen sosiaalisessa piirissään tapahtuu seuraavaa: maassa on sotatila; häntä vainotaan tai hänellä on pelko, että hän joutuu vainotuksi kuuluessaan tiettyyn sosiaaliseen, uskonnolliseen tai poliittiseen ryhmään, mielipiteensä vuoksi, kansallisuuden vuoksi tai etnisyyden vuoksi (kts. esim. YK 1951). Lisäksi pakolaisella tarkoitetaan tässä tutkielmassa ihmistä, joka joutuu pakenemaan luonnonkatastrofia, sisällissotaa tai muita levottomuuksia tai heitä, jotka menettävät kansalaisuutensa (Harrison & Rose 2010, 54).

Maahanmuuttajalla ja maahanmuutolla tarkoitetaan tässä kontekstissa ihmisiä, jotka muuttavat kotimaastaan muuhun valtioon. Lisäksi maahanmuuttoa käytetään terminä, joka kuvaa myös Euroopan Unionin alueelle pyrkiviä ihmisiä. Vaikka maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia käsitteinä käytetään varsin lavasti, on huomattava, että maahanmuuttajat ovat yksiselitteisesti heterogeeninen ihmisjoukko eri puolilta maailmaa. Tutkielmaa lukiessa täytyy pitää mielessä, että maahanmuuttajalla voidaan tarkoittaa esimerkiksi Venäjältä tullutta turvapaikanhakijaa.

Pakolaisen lähikäsitteenä käytän tässä tutkielmassa myös turvapaikanhakija -käsitettä. Käsite viittaa ihmiseen, joka hakee turvapaikkaa maasta pakolaisaseman tai toissijaisen suojelun perustella. Pakolaisaseman saanut on ollut turvapaikanhakija, mutta turvapaikanhakija ei ole automaattisesti pakolainen viranomaisessa. (Migri.)

Siirtolaisella tässä tutkielmassa tarkoitetaan ihmistä, joka asettuu kotimaansa ulkopuolelle yli vuodeksi, ja joka lähtee kotimaastaan vapaaehtoisesti, ilman että häneen kohdistuu väkivallan, vainon tai muun sortamisen uhkaa. Syitä miksi siirtolaiset hakeutuvat pois kotimaastaan liittyy esimerkiksi koulutukseen, perheenyhdistämiseen tai työlöihin. (UNCHR 2016.)

### 2.3 Sorto rakenteellisena väkivaltana

Sorto käsitteenä liittyy rakenteellisen sosiaalityön teoriaan vahvasti, ollen yksi sen suurimmista kiinnostuksen kohteista (Mullaly 2007, 252). Yksinkertaistettuna sorrolla tarkoitetaan: alistetussa tai vähemmistöasemassa olevien ihmisten tai ihmisen pääsyn estäminen yhteiskunnan resursseihin hallitsevan ryhmän tai ihmisten toimesta. Sorto voi myös tarkoittaa lisäksi hallitsevan ihmisen tai ihmisten ryhmän vallankäyttöä toisten ylitse, vaikka toinen oppositioon jäävä ryhmä olisikin suurempi. (Van Wormer ym. 2012, 4.) Sorto terminä voi altistua liialliselle käytölle, sen vuoksi on syytä määritellä, ettei sorrossa ole kyse siitä, että kaikki väärinkohtelu olisi sortoa, vaan sorto tarkoittaa systemaattista väärinkohtelua jonkin biologisen tai sosiaalisen ominaisuuden vuoksi (mt., 6). Eli yksilötasolla sorto kytkeytyy johonkin sosiaaliseen ryhmään tai kategorisoituun ryhmään kuulumiseen, ja se kiinnittyy asetelmaan jossa hallitseva ryhmä sortaa heidän vallan alaisuuteen kuuluvaa ryhmää (Mullaly 2007, 253).

Yhteiskunnissa vallitseva rakenteellinen sorto (*structural oppression*) on luonteeltaan avointa ja näkyvää, tai salamyhkäistä ja piilevää. Piilevä sorto on yhteiskunnassa yleisintä nykypäivänä. Rakenteellinen sorto on institutionaalista ja se sijaitsee monissa yhteiskunnan rakenteissa, esimerkiksi julkisissa palveluissa, vuokramarkkinoilla, koulutuksessa, sosiaalisissa eduissa ja lainsäädännössä. Piilevä rakenteellinen sorto on äärimmäisen voimakas keino pitää yllä ryhmäperustaisia hierarkioita yhteiskunnissa, koska se tarjoaa hallitsevalle ryhmälle lainsäädännön kautta positiivisia etuja suhteessa sorrettujen ryhmän epätasa-arvoiseen kohteluun. Sorrossa vallitsee sosiaalinen epätasa-arvoisuus, jossa valtaapitävät elävät yltäkylläisyydessä ja sorretut ryhmät köyhyydessä. (Mullaly 2007, 270.)

## 2.4 Valta ja politiikka

Valta ja vallankäyttö perustuvat resursseihin, joita vallankäyttäjillä on käytössään – esimerkiksi voidaan pitää taloudellisia, fyysisen voiman, normien ja tiedon resursseja (Paloheimo & Wiberg 2012, 70). Kia Lindroos (2008, 186-208) on esitellyt tunnetun ranskalaisfilosofin Michel Foucaultin näkemyksiä, jossa tietoa pidetään valtana. Foucaultilaisittain vallan ajatellaan sijaitsevan sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutuksessa yhteiskunnallisesta tasosta riippumatta, näin ollen valtaa ei ainoastaan nähdä yhden tai useampien tahojen asiana, vaan sitä on kaikkialla. Foucaultilaista ajatusta tiedon vallasta voidaan jäsentää niin, että tieto on valtaa, mutta toisaalta valtaa on se, miten ja missä tietoa käytetään. Vallan yhtenä päämääränä on pitää vallitsevat sekä valtaa uhkaavat diskurssit kontrollissa, jotta vallitsevat valta-asemat pysyisivät stabiilina eikä valtaa menetettäisi. Valtaan kuuluu myös diskurssien ohjailu tai pysäytys, josta syntyy myös paljon tabuja. Vallan esiintyminen on myös paikka- ja suhdekytkennäistä, valta esiintyy siis pohjimmiltaan sosiaalisessa. (Lindroos 2008, 186-208.)

Weberiläisestä näkökulmasta valtaa on syytä käsitellä tässä tutkielmassa kahden eri ilmenemismuodon kautta: karismaattinen valta ja rationaalis-legitiiminen valta. Karismaattisella vallalla voidaan tarkoittaa lähtökohtaisesti ihmisen tai ihmisryhmän valtaa, jossa on paljon osaa karismaattisen henkilön omistautumisella ja karismaattisen johtajaan uskomisen sekä luottamuksen suhteella (Weber 2009, 72). Karismaattinen valta on johtanut esimerkiksi aatteeseen, joka henkilöityy ihmiseen tai henkilöiden ryhmään, jotka edustavat kyseistä aatetta (vrt. esim. Hitler ja natsismi). Toista vallanmuotoa eli rationaalis-legitiimiä valtaa esiintyy erilaisissa yhteyksissä, jossa valta-asema perustuu lakeihin ja asetuksiin: esimerkiksi virka-asema tai Suomessa valtiosäännöstä johdettu valta kansanedustajille. Valtaa yleistettynä käsitteenä voidaan – Weberiläisittäin ajateltuna – pitää kompetenssina tehdä ”omia” ratkaisuja tai päätöksiä, vaikka nämä ratkaisut herättäisivät vastustusta muiden päättävien tai osallistujien kesken (Weber 2009; Giddens 2013, 972).

Politiikka ja valta kytkeytyvät kiinteästi yhteen. Politiikka on taistelua vallasta, se on pitkälti myös vallankäyttöä sekä vallankäytölle alistumista. Rakenteellisen sosiaalityön kannalta kiinnostava havainto on, että politiikka on myös vallankäytön vastustamista.

(Paloheimo & Wiberg 2012, 15-51.) Aiemmin politiikkaa on totuttu pitämään kollektiivisena asioiden hoitona yhteiskunnan sisällä, jossa vallitsee ihmisten kesken yhteiset arvot ja päämäärät. Yhteiskunta ei ole kuitenkaan homogeeninen, vaan sen sisällä vallitsee erilaisia arvoja sekä intressejä. Tästä seuraa, että politiikkaan kytkeytyy aina ristiriitoja (konflikteja), ja siinä on kysymys asioiden ja erimielisyyksien ratkaisemisesta. (Saukkonen 2007, 24-25.) Saukkonen (mt., 28) tiivistää politiikan perusluonteen seuraavasti:

”Politiikka voidaan ymmärtää erilaisuuden organisoinniksi eli pohjan luomiseksi yhteiskunnan olemassaololle, integriteetille, vakaudelle ja toimintakyvylle, vaikkei täydellistä yhtenäisyyttä ja yhteisöllisyyttä ole olemassa”.

Politiikka on johtavaa toimintaa ja vaikuttamista valtiossa, jossa politiikan välineenä on valta. Poliittinen toiminta pyrkii osuuteen vallasta tai vallan jakautumisen vaikuttamiseen valtion sisällä ja sen sisällä olevien ihmisryhmien välillä (Weber 2009, 71). Poliittiseen toimintaan kytkeytyy myös symboliset teot, joiden tarkoituksena on luoda rajoitustoimia ihmisryhmien sekä ihmisten välille, ja joilla yritetään ylläpitää merkityksiä erilaisten ryhmien erityispiirteistä (Saukkonen 2007, 29).

Pohjola ym. (2015, 291) ovat esittäneet että: ”valta on ajan tavoin erottamaton tekijä rakenteellisessa sosiaalityössä”. Valta voidaan nähdä rajoittavana, mutta mikä tärkeämpää, myös toimintaa tukevana mekanismina joka mahdollistaa rakenteellisen sosiaalityön päämäärien saavuttamisen. Rakenteellisen sosiaalityön teoriassa valtaan liittyy *empowerment* eli valtaistuminen, ja sitä tukevana toimintana valtaistava asianajo, jolla pyritään edistämään rakenteellisen sosiaalityön ajatusta heikompiensaisten puolelle asettumisesta ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden suhteessa sorrettuihin yksilöihin. Valtaistava asianajo jäsentyy myös sosiaalisena raportointina, jossa valtaa käytetään muun muassa tutkimustietoon luottaen. (mt., 291-292.)

## 2.5 Integraatio

Kathleen Valtonen (2008, 4-7) määrittelee maahanmuuttajien integraationtyöskentelyn osaksi sosiaalityötä. Integraatiota hän luonnehtii prosessiksi, joka tähtää maahanmuuttajan paikoilleen asettumiseen. Prosessissa maahanmuuttaja pyrkii niin taloudel-

lisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti kuin poliittisesti yhteiskunnan jäseneksi. Lisäksi Valtonen mukaan prosessi pitää sisällään tavoitteen, että maahanmuuttaja sitoutuu työskentelyyn, jotta integraatioon tähtäävät tavoitteet saavutetaan. Integraatiotyö vaatii kulttuurista sensitiivisyyttä (mt., 212), koska meitä ympäröi transkulttuurinen yhteiskunta, jonka vaikutuspiirissä olevat ihmiset ovat heterogeeninen ryhmä (Juhila 2006, 108).

Miikka Pyykkösen mukaan (2007, 38) rakenteellisessa integraatiossa on kysymys maahanmuuttajien osalliseksi tulemisesta ympäröiviin rakenteisiin, ja sosiaalinen integraatio kytkeytyy ihmisten välisiin kanssakäymisiin. Integraatiossa puolestaan poliittisena toimintana on kyse ihmisten hallinnallisista tekniikoista, jolla ”maahanmuuttajien kansalliseksi kasvamista ja kehittymistä ohjailaan” (mt). Anna Kurtti (2010, 37) on kirjoittanut, että yhä enenevässä määrin integraatiotyössä on pohjalla kulttuuripluralismi eli monikulttuurisuus integraatiopolitiikan taustalla. Tällöin oman vähemmistökulttuurin säilyttäminen mahdollistuu ja vähemmistökulttuuri vaikuttaa myös enemmistökulttuuriin. Monikulttuurisessa integraatiossa yhteiskunnan jäsenyys vahvistuu instituutioiden kautta, jossa osallisuus yhteiskunnan toimintoihin uusintaa arvomaailmaa sekä vahvistaa osallisten koheesion tunnetta pitäen näin yllä integroitumista. (mt., 37.) Suomalaisessa integraatiodiskurssissa painottuu työn ja kielen suuri merkitys hyvään integroitumiseen (kts. esim Martikainen & Tiilikainen 2007).

Integraatio käsitteenä on Suomessa lainsäädännöstä jätetty ajan myötä pois ja tilalle on otettu käsite kotoutuminen ja kotouttaminen (kts. esim. Kurtti 2010, 14). Integraatiota ja kotoutumista pidetään toisinaan kirjallisuudessa synonyymeinä (esim. Saukkonen 2007). Sisäministeriö määrittelee kotoutumisen seuraavasti:

Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan ja omaksuu uusia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, jotka auttavat häntä osallistumaan aktiivisesti uuden kotimaansa elämänmenoon. Toiset maahanmuuttajista kotoutuvat helposti, toiset tarvitsevat sopeutumiseen enemmän aikaa ja tukipalveluita eli kotouttamistoimia. Suomen tai ruotsin kielen taito ja tieto suomalaisesta yhteiskunnasta ovat kotoutumisen tärkeitä edellytyksiä.

Laiassa kotoutuminen määritellään maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteisenä kehityksenä, jossa maahanmuuttajalle annetaan yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä tuetaan mahdollisuuksia omaan kieleen ja kulttuuriin.

Laissa kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monipuolista edistämistä ja tukemisesta viranomaisten sekä muiden tahojen toimenpiteillä että palveluilla. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.) Kotouttaminen on ollut maassamme poikkihallinnollista, johon on osallistunut keskushallinnosta eri ministeriöt kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveys-, sisä-, työ- ja elinkeinoministeriö (Saukkonen 2013, 94). Kotoutumisen konkreettisessa päävastuussa ovat olleet kunnat, paikalliset toimijat (järjestöt ja yritykset) sekä TE-keskukset. Kotoutumisen pohjaksi laaditaan maahan tulleelle työttömälle työnhakijalle kotoutumissuunnitelma, joka on yksilöllinen suunnitelma, jossa sovitaan muun muassa yhteiskuntatietouden, kielen ja muiden integraatiota tukevien palveluihin osallistumisesta. Suunnitelma on sekä oikeus että velvollisuus – sitä vastaan maksetaan muun muassa toimeentulotukea ja suunnitelma takaa oikeuden yksilöllisiin palveluihin. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

### 3 Sarron paikannukset

#### 3.1 Poliittisuuden ja median suhde

Median merkitys yhteiskunnallisena vaikuttajana on suuri, sillä esimerkiksi kriittinen teoria on esittänyt, että vallassa olevat ”voimakkaat” ihmiset pitävät yllä sosiaalista järjestystä median kautta ja valtamedia toimii niin ikään informaation vartijana (Payne 2005, 228; Paloheimo & Wiberg 2012, 72). Kirsi Juhila (2006, 128) on kirjoittanut, että marginaalinen yhteisö ei synny tyhjiössä, vaan kosketuksessa valtakulttuurin kanssa. Näin ollen kuva siitä, mikä valtakulttuurille muodostuu pakolaisista ja maahanmuuttajista, syntyy heidän kosketuksestaan valtamediaan. Karina Horsti (2013, 304) on esittänyt, että media tuottaa vallalle reunaehdoja kuinka ja minkälaisia päätöksiä politiikassa tehdään. Valtakulttuuria edustaa ja myös synnyttää media itsessään, koska se määrittelee itse, minkälaista tietoa se julkaisee ja miten tieto kehystetään. Kehystämisen tarkoittaa, mistä näkökulmasta ilmiöstä puhutaan ja minkälaista tietoa jätetään median ulkopuolelle. (Horsti 2013, 305.) Tämän vuoksi media ja se tapa, joka tekee maahanmuuttajat näkyväksi laajemmalle yleisölle, muokkaa kuvaa heistä. Sen vuoksi on suuri merkitys, millä tavoin media kirjoittaa muuttoliikkeestä ja minkälaiset uutiset

noteerataan laajemmassa yleisössä. On tärkeitä oikeudenmukaisuuden vuoksi, että tiedon tasot tunnistetaan ja mahdollisesti alistettu – pakolaisia koskeva tieto – pääsee kuuluviin (Juhila 2006, 142). Suomalaisessa kontekstissa maahanmuuttodiskurssi on tällä hetkellä hyvin polarisoitunutta (kts. esim. Horsti 2005; Maasilta 2012).

Euroopassa on ollut joitain vuosia havaittavissa oikeistolainen ja jopa äärioikeistolaisen politiikan nousukausi sekä kriittinen suhtautuminen pakolaisiin ja turvapaikanhakijoihin (Puuronen 2011, 207; Martikainen ym. 2013, 89). Muun muassa tämän vuoksi on medioihin noussut poliittinen keskustelu, jossa pakolaiset sekä siirtolaiset ja heihin liittyvät kysymykset sekä diskurssi on ollut osin vinoutunutta sekä heitä syrjivää (Valtonen 2008, 2). Etnisen moninaisuuden oletetaan kuin automaattisesti aiheuttavan ongelmia, ilman sijaa yksilölliselle kohtaamiselle. Esimerkiksi maahanmuuttodiskurssissa tuntuu painottuvan turvapaikanhakijoiden hyödyttömyys yhteiskunnalle, siinä alleviivataan muualta tulevien erilaisuutta uhkana tai heitä pidetään vaarana, jota tulisi pelätä. Lisäksi läntisessä mediassa pakolaisiin kohdistuva uutisointi näyttää unohtavan, että suurin osa pakolaisista hakeutuu naapurimaihin eikä varsinaisesti läntisiin maihin. (Forsander 2004, 202-204; Dominelli 2010, 94-97; Saukkonen 2013, 89.) Vaarana vääristyneessä keskustelussa on – ei ainoastaan puutteellinen tai valheellinen argumentaatio – vaan se, että sitä tuottavat myös valtaapitävät tai sitä haluavat poliitikot. Esimerkiksi Suomessa ainakin kymmentä eri Perussuomalaisten jäsenenä olevaa tai ollutta kunnallispoliitikkoa tai kansanedustajaa on tuomittu kiihottamisesta kansanryhmää vastaan (Sanoma Arkisto).

Syy, miksi politiikassa käytävää vääristynyttä diskurssia voidaan pitää vaarallisena, johduu siitä – kuten Vesa Puuronen (2011, 208-209) esittää – että maahanmuutosta käytävässä diskurssissa on kyse erilaisten valta-asemien ylläpidosta maahanmuuttajien ja valtaväestön suhteessa. Valtaa-pitävien tarkoitus on pönkittää omaa valtaa tuottamalla rasistista puhetta sekä ylläpitää rakenteita, jotka mahdollistavat edelleen sarron maahanmuuttajia kohtaan (mt). Lisäksi vääristynyt diskurssi on omiaan tuottamaan ja uusintamaan vihamielistä ympäristöä yhteiskuntaan, koska poliittisten päättäjien ja arvovaltaisten ihmisten puheet ajautuvat helposti ihmisten omien väitteiden tueksi (Gothóni & Siirto 2016, 237). On huolestuttavaa, että valtaapitävien poliittisessa argumentaatiossa voidaan nähdä piirteitä, joissa taitavasti käännetään – jo sorretut – ryh-

mät toisiaan vastaan (Mullaly 2007, 336). Nähdäkseni tämä muodostaa kehän, jossa ikään kuin jo huonossa asemassa olevat ryhmät asetetaan vastakkain, jotta edelleen voidaan säilyttää oma valta-asema, koska sorrettujen vastakkain-asetteluissa syy näytetään aina toisessa ryhmässä, ei valtaa pitävien ryhmässä.

Toinen esimerkki vinoutuneen diskurssin vaarallisuudesta voidaan johtaa Weberin karismaattisen vallan käsitteeseen; jos karismaattinen johtajuuden menestys nojautuu edes hieman rasistiseen disinformaatioon ja sen levittämiseen, valheiden läpimenoista voi seurata – poliittisen vallan luonteesta johtuen – uusia sortavia rakenteita, esimerkiksi lakeja sekä asetuksia maahanmuuttoa tai maahanmuuttajia kohtaan. Näin on esimerkiksi tapahtunut maissa, joissa maahanmuuttoon ”kriittisesti” suhtautuvien puolueiden kannatus on kohonnut, joka on johtanut siihen, että maiden hallitukset ovat estäneet maahantuloa sekä tiukentaneet oleskeluvan ehtoja (Saukkonen 2013, 89). Tuorein esimerkki siitä, kun karismaattinen johtaja saa valtaa, on vastavalittu Yhdysvaltojen presidentti Donald J. Trump. Presidentti Trump antoi hyvin pian presidentiksi tulon jälkeen määräyksen, jolla asetettiin maahantulokielto kolmeksi kuukaudeksi seitsemälle eri muslimienemmistöisen maan kansalaiselle, joka koski myös käytännössä sotatilassa olevia Syyrian ja Irakin kansalaisia (Yle 29.01.2017). Myöhemmin (Yle 04.02.2017) uutisoitiin, että liittovaltion tuomari James Robart on antanut päätöksen, joka peruuttaa Trumpin määräyksen perustuslain vastaisena.

Vinoutuneen diskurssin elementti puolestaan tulee esille, kun Presidentti Trump kirjoitti henkilökohtaisesti 01.02.2017 (liite 2) ja 05.02.2017 (liite 3) Twitter-tilillään määräyksestä. Ensimmäisessä twiitissä hän perusteli maahantulokieltoa pahojen ihmisten pitämisellä ulkopuolella (liite 2) ja toisessa twiitissä hän arvosteli tuomarin päätöstä sanoen, että tuomari avaa maan ihmisille, jotka ovat potentiaalisia terroristeja (liite 3). Trump liitti näin retorisesti muslimimaiden asukkaat terrorismiin ja pahuuteen, ja aiemmin esitettyyn viitaten, kyseinen määräys ja twiitit olivat yhdessä keinoja pitää yllä valta-asemia ja näkyvää sortoa ihmisryhmiä kohtaan rakenteellisesti. Pahuden tuominen diskurssiin näyttää erikoiselta, koska Yhdysvalloissa on kuollut erään arvion mukaan ampuma-aseiden johdosta vuosien 2002-2014 aikana noin 400 000 ihmistä ja Trumpin pelkäämään terrorismiin vastaavana aikana alle 1000 ihmistä (CNN/Centers for Disease Control and Prevention, US State Department).



Vinoutuneen diskurssin arkipäiväisyydestä kertoo Horstin (2013, 310) kuvailema nykytilanne Suomessa, jossa maahanmuuttodiskurssiin on tuotu sellaisia käsitteitä, joiden käytöllä on haluttu välttää henkilökohtaista leimaantumista rasistiksi tai syrjijäksi. Tällaisia käsitteitä Horstin mukaan ovat muun muassa 'maahanmuuttokriittinen' ja 'monikulttuurisuuskriittinen', näitä käsitteitä ovat olleet luomassa rasistisen Hommaforumin yhteisön jäsenet. Osa Hommaforumin jäsenistä, kuten Jussi Halla-aho (ps), nauttii parlamentaarista valtaa Helsingin kaupunginvaltuustossa ja Euroopan parlamentissa. Käsitteet ovat Horstin mukaan siirtyneet jo osaksi yleiskieltä Suomessa, joka paljastaa vallitsevan tilanteen, jossa rasistisella yhteisöllä on piilevää diskursiivista valtaa suomalaisessa mediakentässä.

Maahanmuuton ja pakolaisuuden ympärille luodut termit ja määritelmät altistavat ihmiset suomalaisessa ja poliittisessa diskurssissa toiseuden piiriin, jolla "normaalius" määritellään tuomalla erilaisuus pinnalle (ks. esim. Kulmala 2006, 72). Esimerkiksi pakolaisten liikkumiseen liitetyt metaforat 'tulva' ja 'vyöry' tuottavat kuvaa hallitsemattomasta uhkasta (Puuronen 2011, 210). Esimerkkinä käytetty sanaparsi "laiton maahanmuuttaja" on myös saanut sijaa julkisessa keskustelussa, vaikka käsitteellisyydessä piilee ongelmallisuutta suhteessa turvapaikanhakuun ja turvapaikkaprosessiin. Virallis-lähteissä viitataan laittomalla usein siihen, ettei maassa olevalla ihmisellä ole esimerkiksi tarpeellisia matkustus- tai henkilöasiakirjoja tai oleskelulupaa (esim. Sisäministeriö). Käsitteenä laiton on kuitenkin suomalaisessa kontekstissa hyvin stigmatisoitunut sana, joka kytkeytyy moraalisiin puutteeseen ja *laittomaan* tapaan toimia oikeusnormeja vastaan (vrt. esim. Siirto & Laihia 2016, 119). Kun laiton kytketään maahanmuuttoon, on vaarana leimata kaikki maahanmuuttajat laittomiksi, varsinkin jos diskurssi käsittelee löyhästi maahanmuuttajia yhtenä joukkona. Laiton ohjaa tällöin lukijaa tai kuulijaa luomaan – joko tahallisesti tai tahattomasti – mielikuvaa valtiorajojen toiselta puolelta saapuvien pahuudesta. Se ohjaa myös käsityksiä saapuvien ihmisten kyvyttömyydestä olla ajattelevia tai järkeviä yksilöitä (Horsti 2005, 115). Horstin (mt., 75) mukaan lait-toman käsitteen esiintyminen mediassa neutralisoi siihen sisältyvän valtasuhteen, jossa viranomaisen on ensin estänyt laillisen maahantulon, jonka vuoksi vaihtoehdoksi jää turvapaikanhakijoiden saapuminen maahan "laittomasti". Näin ollen termeihin ja metaforiin kätkeytyy piilevää rakenteellista sortoa.

Kun turvapaikanhakijoihin kytketty laittomuus korostuu, tuottaa se ilmapiiriä, jossa yleinen mielipideilmasto voi muuttua hiljalleen otolliseksi harjoittaa legitiimiä politiikkaa, joka asettaa perus- ja ihmisoikeuksien kannalta maahantulijat kyseenalaisiin asemiin. Perustuslain (11.6.1999/731) 22§:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen, mikä tekee viranomaisten ja poliitikoiden toistuvan kerronnallisuuden ja korostuksen maahanmuuton laittomuudesta ongelmalliseksi, koska se voi olla perustuslain hengen vastaista. Ihmisoikeuksien toteutuminen ei mielestäni voi toteutua sillä, että diskurssia ohjaa viranomaispuhe, joka tuottaa uhkakuvia, jossa kielenkäyttö suhteessa maahantulihoihin yhdistyy katastrofeihin tai eläimellisyyteen (Horsti 2005, 283).

### 3.2 Integraatiotyön institutionaaliset epäonnistumiset

”Anteeksi nyt vaan, mutta nuo mutiaiset [viittaa maahanmuuttajiin rasistisesti] tulevat tänne, ja vievät meidän rahat ja resurssit [pitää huolta niin kutsutusta valtaväestöstä]”

Näin lausui eräs sosiaalityöntekijä Pohjois-Pohjanmaalaisessa kunnallisessa lastensuojeluyksikössä vuonna 2015. Kyseinen esimerkki kuvaa rasistista ajattelua kuten Dominelli (2008, 54-55) esittää. Siihen kuuluu muun muassa ajatuksia siitä, että ”tietyt” eivät kuulu tänne, koska julkinen tila on luotu dominoivalle eli ”valkoiselle kantaväestölle”. Tästä herää kysymys, että mitä yksittäisen ihmisen asenteet ja ajatukset tekevät sosiaalihuollon instituutiolle? Integraatiotyö sosiaalihuollossa on juurtunut ihmisoikeustyölle ja ihmisoikeustyö perustuu universaaleille ihmisoikeusarvoille (Valtonen 2008, 22), mutta esimerkin kaltainen rasistisuus voi tarkoittaa institutionalisoitua rasismia. Institutionaalisen rasismien taakse kätkeytyy legitiimi valta-asema virkasuhteen kautta, jonka rasistiset käytännöt estävät joitain ihmisiä pääsemästä sosiaaliin resursseihin (Dominelli 2008, 13). Tämän vuoksi lienee perusteltua väittää, että sosiaalityön luonteesta johtuen yksittäinen ihmisen rasistinen asenteellisuus sosiaalihuollossa tuottaa rakenteellista institutionaalistunutta rasismia, jossa henkilökohtaiset ajatukset kätkeytyvät instituution rakenteiksi (mt., 14-15). Kun institutionaalinen ja kulttuurinen rasismi kietoutuvat tiiviisti yhteen, luo se sijaa integraatiotyöskentelyssä vaaralliselle

maaperälle. Koska sorrettujen ryhmistä löytyy toisinaan sekä halua että yritystä muokautua *hallitseviin* ryhmiin tai kulttuuriin, sekä samanaikaisesti pyrkiä oman kulttuurin hylkäämiseen, kieltää käytös mekanismin, joka luokin sortoa, kuten esimerkiksi kulttuurisen imperialismin. (Giddens 2013, 687; Payne 2005, 239.) Koska sosiaalityön institutionaalista rasismia on vaikea havaita, on sosiaalityöntekijän hyvin tärkeä tunnistaa oma valta-asemansa sekä asenteet ihmisiä kohtaan suhteessa työskentelyyn, koska syrjintä ja rasismi vaikeuttavat tai estävät kotoutumista (Kurtti 2010, 45; Gothóni & Siirto 2016, 232-233).

Kunnallisissa kotouttamisohjelmissa on Kurtin (2010, 86) mukaan ilmennyt assimiloivia eli kulttuurivähemmistöjen valtaväestöön sulauttavia kuvauksia, joita hän kuvaa ”maassa maan tavalla” –tyyppiseksi ajattelutavaksi. ”Maassa maan tavalla” käsitettä käytetään myös poliittisessa retoriikassa koskien maahanmuuttoa, sen käyttäjinä on ollut muun muassa Mari Tolppanen (ps), Jutta Urpilainen (sdp) ja Sauli Niinistö (kok). Edellä mainituista viimeksi tätä käytti presidentti Sauli Niinistö uuden vuoden puheessaan 01.01.2016 sekä valtiopäivien avajaisissa 07.02.2016:

”Viitataan vielä vanhaan sanontaan, joka ei ole menettänyt ajankohtaisuuttaan, nimittäin – maassa maan tavalla.”

Presidentti, joka koulutukseltaan on oikeustieteiden kandidaatti, puheessaan kuulutti perään maan tavalla toimimista. Jos tarkastellaan puheenparren merkitystä presidentin taustojen perusteella, niin ’maan tapa’ on määritelty oikeuskirjallisuudessa tarkoitamaan vakiintunutta maan käytäntöä tai tapaa oikeusnormina, joka on lakiin nähden toissijaisessa asemassa (Virolainen & Martikainen 2010, 376-377). Maan tapaa voisi eritellä myös empiirisesti sanojen merkityksiä pohtimalla, jolloin ”maassa” viittaisi Suomen valtiorajojen sisäpuolella oloon ja ”maan tavalla” kontekstisidonnaiseen: tapaan tehdä asioita, sosiaalisiin käytänteisiin, käytökseen ja olemisen muotoihin homogeenisesti. Mutta miten maan tapa on jäsentynyt muussa kirjallisuudessa? Esimerkiksi sosiologian professori Vesa Puuronen (2011, 218) on arvioinut kirjassaan, ettei ole olemassa yhtä suomalaista elämäntapaa eikä näin ollen siis voi olla yhtä ”maan tapaa”. Tätä väitettä tukee Jim Ifen (2012, 111) ajatus, ettei yksikään kulttuuri ole pysyvä, vaan se on ajassa ja paikassa muokkautuva. Jos Niinistön ja muiden henkilöiden kehotukset maan tapojen omaksumiseen yrittää olla positiivinen viittaus integraatioon, näyttäisi se epäonnistuneen pahasti. Rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa ”maan tavan

omaksuminen” näyttäytyy vain retoriselta keinolta pitää yllä olemassa olevia valta-asemia sekä kulttuuri-imperialismia, saattaen integroitumisen tarkoitukset institutionaalisesti kyseenalaiseksi.

### 3.3 Institutionaalinen eksklusio ja sen poliittiset keinot

Sosiaalista eksklusiota voi pitää ulkopuolisuutena eli yhteiskunnallisena osattomuutena, syrjinnän muotona ja asetettuina muureina saavuttaa osallisuutta. Siihen liittyy myös läheisesti ajatus siitä, että tietyillä yksilöillä tai ryhmillä ei ole samoja mahdollisuuksia kuin suurimmalla osalla yhteiskunnan jäsenistä, toisinaan puhutaan myös kuvainnollisesti suljetuista tai lasisista ovista. Erilaisia sosiaalisen eksklusion määreen täyttäviä asioita on lukematon määrä, mutta yksi niistä on ihmisryhmien leimaaminen ja tämä koskettaa myös turvapaikanhakijoita yhtenä ryhmänä. (Giddens 2013, 547-548; Therborn 2014, 74.) Euroopassa ja muualla maailmassa pelottelu on poliittisen maahanmuuttodiskurssin agendalla, jossa alleviivataan riskejä ja uhkia, joita maahanmuutto tuo mukanaan – mutta joita ei kuitenkaan todellisuudessa näytä olevan (Dominelli 2010, 97). Pelottelu ja yksittäisistä rikoksista yleistäminen koskemaan koko kansaa tai ihmisryhmää poliittisessa keskustelussa luovat sijaa rasismille, elleivät jo ole itsessään rasismia (Puuronen 2011, 217-220). Tällöinen puhe edistää pakolaisten eksklusiota yhteiskunnista ja on omiaan vaikuttamaan negatiivisesti eurooppalaisista arvoista rauhaan sekä oikeusvaltioperiaatteeseen. Yleistäminen ja pelottelun keinot eksklusiona näyttäisi liittyvän myös vieraannuttamiseen eli siihen mitä yhteisöllisesti ja kulttuurisesti pidetään ”normaalina”; tämän vuoksi kaikki normaalin ulkopuolelle jäävä vieras näyttäytyy olevan sosiaalisesti hyödytöntä, sairasta tai vierasta. (Lindroos 2008, 186-208.)

Eksklusiota voi tuottaa monin erin tavoin ja monissa eri instituutioissa, mutta erityisesti haluan nostaa institutionaalisia ja poliittisia eksklusiota tuottavia rakenteita esille, koska politiikassa ja viranomaisissa mukana olevat ovat etuoikeutettuja päättämään toisia ihmisiä koskevista rakenteista, joten sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vuoksi on tärkeä tuoda esille tietoa mahdollisesta sorrosta.

Göran Therbornin (2014, 199) mukaan valtioiden rajoilla on globalisaation aikakaudella suuri merkitys eriarvoisuutta pitävinä instituutioina ja rajat muodostavat isoja ulossulkevia esteitä köyhille maahantulijoille. Turvapaikanhakijoiden kohonneet määrät ovat johtaneet poliittiseen kontrolliin, josta on kirjallisuudessa mainittu 2000-luvun taitteessa muun muassa ulkorajojen tiukentunut valvonta<sup>2</sup> (Forsander 2004, 199), joka on vaikuttanut muun muassa kolonialisoidusta Afrikasta paenneiden tilanteeseen, jossa he joutuvat kohtaamaan valtavia esteitä EU:n ulkorajoilla (Harrison & Rose 2010, 59). Tämänlainen valvonta ja sopimukset näkyvät myös Suomen ulkorajoilla, mistä osoituksena voidaan pitää – jo loppunutta – puolen vuoden määräaikaissopimusta Venäjän valtion kanssa. Suomi ja Venäjä sopivat, ettei Venäjän viranomaiset päästä muita kuin Venäjän, Valkovenäjän ja Suomen kansalaisia niin kutsutuilla Sallan ja Rajajoosepin raja-asemille puoleen vuoteen vuonna 2016. (Valtioneuvoston asetus ja noottienvaihto.) Tästä johtuen esimerkiksi Venäjältä ei neljänsien maiden kansalaiset voineet haakeutua turvapaikanhakijoiksi Suomeen.

Kuten aiemmin tutkielmassa on esitetty, tiedon valta käsitteenä liittyy siis tiedon käyttämiseen; niillä joilla ei ole tietoa ei ole valtaa ja toisaalta tiedolla pyritään valta-asemien säilyttämiseen (Lindroos 2008, 186-208). Annan esimerkin tietoon liittyvässä ulossulkemisesta: jos ihmisellä ei ole oikeuksistaan tietoa ei hänellä ole keinoja päästä vallan sisäpiiriin. Vallan suhde eksklusioon konstruoituu myös turvapaikanhakijoiden turvapaikkapäätöksissä, joissa pyritään etsimään totuutta kerrotuista asioista eli selvittämään, onko henkilöllä oikeutta päästä yhteiskunnan sisään (Tarvainen 2016, 71). Suomalaisessa kontekstissa tätä valtaa käyttävät Maahanmuuttoviraston viranhaltijat ja työntekijät arvioidessaan turvapaikkahakemusten kertomusten paikkansapitävyyttä eli sitä, onko hakijalla oikeutta suojeluun (mt). Harkintaa sisältävän vallan ongelmallisuus – ja epäreilisuus – korostuvat väärin perustein tehdyissä kielteisissä päätöksissä. On ongelmallista, kun pakolaissopimuksessa ei ole määritelty tarkemmin vainon merkitystä eikä turvapaikkamenettelystä ole erikseen säädetty. Näin ollen valtioille ja sen edustajille jää suuri harkintavalta, miten sopimusta ja kulloista tilannetta tulkitaan. Oikeuskäytäntö on osoittanut, että Maahanmuuttovirasto instituutioon voi tuottaa ulossulke-

---

<sup>2</sup> Sassen, Saskia 1999: *Guests and Aliens*. New York: The New Press.

Stalker, Peter 2000: *Workers Without Frontiers. The Impact of Globalization on International Migration*. London: Lynne Rienner Publishers.

via käytänteitä, jolloin turvapaikanhakijoita evätään turvapaikka systemaattisesti väärin perustein, kuten vanhentuneella maatiedolla tai sisäisillä käytännöillä. (mt., 62; kts. esim. HAO 18.11.2016 16/1267/71; Oikeuskanslerin päätös OKV/8/50/2016; Helsingin Sanomat 23.11.2016.)

Maahanmuuttoviraston ylijohtaja antoi tammikuussa 2016 määräyksen, joka kielsi turvapaikanhakemusten käsittelyn, jossa suojelua haettiin humanitäärisin perustein. Maahanmuuttovirasto sai toiminnastaan moitteet Suomen ylimmältä laillisuusvalvojalta oikeuskansleri Jaakko Jonkalta (kts. päätös dnro OKV/8/50/2016). Moitteet tulivat toiminnasta, jossa Maahanmuuttovirasto omaehtoisesti jätti noudattamatta voimassa olevaa lakia, joka oikeuskanslerin mukaan vaaransi hakijoiden yhdenvertaisuuden ja oli hyvän hallinnon vastaista. (Oikeuskanslerinviraston tiedote 03.02.2017.) Kielto heijastaa institutionaalista eksklusiota turvapaikanhakijoita kohtaan Maahanmuuttovirastossa, koska sen voitaneen katsoa estäneen ihmisten turvapaikan saantia, vaikka edellytykset lain puolesta olivat olemassa. Julkisuudessa on esitetty myös väitteitä, jossa Maahanmuuttoviraston nimettömänä esiintyvät työntekijät sanovat kohdanneensa poliittista painetta työssään ja tulostavoitteiden hankaloittaneen heidän työskentelyään (Helsingin Sanomat 04.09.2016). Tapahtuipa poliittista vaikuttamista tai ei, on huomattava, että demokratian edustajien vaikuttaminen ihmisoikeustyöhön on kyseenalaista, nimittäin Elisa Aaltola (2010, 62) on esittänyt:

” – – demokratian ja ihmisoikeuksien välillä voi jopa olla ristiriita. Demokratia korostaa kansanvaltaa, kun taas ihmisoikeudet suojelevat yksilöitä esimerkiksi juuri kansanvallalta tilanteissa, joissa demokraattiset päätökset ovat esimerkiksi tiettyjä ihmisryhmiä syrjiviä.”

Eurooppa voi näyttäytyä paikkana, joka pyritään pitämään *semmoisena kuin se on*, joka viittaa vahvasti eksklusioon. Väitettä tukee seikat, miten Eurooppa haluaa pitää ulkorajat tiukasti kiinni, ja kuinka Euroopan unioni käsittelee EU:n alueelle pyrkiviä ihmisiä. EU instituutiona korostaa laillisen maahanmuuton merkitystä EU:n sisälle pääsynä, mutta laillinen maahanmuutto käsitteenä näyttäisi koskevan pitkälti työperäistä maahanmuuttoa (esim. direktiivit 2009/50/EY, 2011/98/EU, 2014/36/EU, 2014/66/EU), opiskelijoita ja tutkijoita (direktiivi 2003/109/EY) sekä kiintiöpakolaisia ja perheenyhdistämiä, näin ollen muunlainen muuttoliike jää laillisen ulkopuolelle (Siirto & Laihia 2016, 114). Esimerkkinä sulkeutuneesta unionista voidaan käyttää jo aiemmin mainit-

tua Suomen ja Venäjän sopimusta, joka tähtäsi turvapaikanhakijoiden pääsyn epämieseen Suomen valtioon (STT) sekä niin kutsuttua EU:n ja Turkin sopimusta, jossa Turkki ja EU sopivat, että Turkki pitää Euroopan Unionin vastaisen rajan kiinni. EU:n ja Turkin sopimuksessa sovittiin myös, että Euroopan Unionista voidaan palauttaa ”laittomia siirtolaisia” Turkkiin ja maksaa näiden palautettujen siirtolaisen takaisinottamisesta rahaa Turkin valtiolle. (Euroopan Unioni MEMO/16/1664.) Vallitsevaa unionin eksklusiota tuottavaa maahanmuuttopoliittista agendaa tukee myös EU:n aktiiviset toimet ulkorajojen valvonnassa. EU yrittää estää pakolaisia lähtemästä kauttakulku- ja lähtömaista valvomalla, ja varautumalla myös aseellisesti. Esimerkiksi EU:n lehdistötiedotteessa (IP/15/4813) mainittuun kymmenen pisteen muuttoliikkeen toimintaohjelmaan kuuluu vallata salakuljettajien veneitä ja tuhota niitä. Mutta EU:n tai Suomen viranomaiset eivät ota huomioon tai ainakaan julkisesti tuo esille diskurssissa, että kaikki salakuljettajat eivät ole ihmiskauppiaita, vaan heidän joukossa on myös pakenevien ihmisten omaisia, joiden motiivina on oikeasti hädänalaisten auttaminen (Siirto & Laihia 2016, 115). Ulkorajojen sulkeminen toimii vastoin ihmisoikeutta hakea turvapaikkaa, lisäksi se on tehnyt turvapaikan hausta epätoivoista ja nöyryyttävää (mt., 117). Valitettavasti näyttäisi kuitenkin siltä, että EU:lla on tähän myös kansalaisten tukea, jota heijastelee Euroopan parlamentin erityiseurobarometrin tulos, jossa kysymykseen vastanneista ihmisistä 39%:a näki kiireelliseksi tehostaa Euroopan unionin ulkorajojen valvontaa terrorismin torjumiseksi (Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu 2016).

Maahanmuuttajia kohtaavaa institutionaalista eksklusiota esiintyy myös suomalaisessa palvelukontekstissa, tähän tulokseen tulivat Ulla Peltola ja Laura Metso (2008, 121) tutkimuksessaan maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukemisesta Helsingissä. Heidän mukaansa ongelmia saada peruspalveluita, jotka ovat nimensä mukaisesti tarkoitettu kaikille, esiintyy niissä palveluissa, joissa maahanmuuttajiin suhtaudutaan kielteisesti. Kielteiset asenteet estivät maahanmuuttajia saamaan tarvitsemaansa apua, koska työntekijä kieltäytyivät antamasta palvelua sen perusteella, että työntekijä itse ei osannut käyttää tulkkipalveluita, puhua englantia tai työntekijä ei tuntenut henkilön kulttuuria. (mt. 121.)

### 3.4 Talouspoliittisista uhkakuvista köyhyyteen pakottamista

Hyvä lähtökohta sosiaaliselle toiminnalle on, niin globaalin kuin lokaalin kontekstin osalta, että köyhyyden poistaminen on yksi tärkeimpiä terveyden edistäjiä. Eikä voi jättää huomioimatta sitä seikkaa, että institutionaalinen valta on eräs merkittävä köyhyyden ylläpitäjä ja uusintaja (Pogge 2002, 183). Tätä vasten institutionaalinen toiminta, joka luo tai ylläpitää köyhyyttä, on sortoa. Köyhyyden merkitys kytkeytyy ihmisen hyvinvointiin kapitalistisessa järjestelmässä: huonot tulot tarkoittavat kumuloituvaa pahoinvointia ja osattomuutta kuten huonoja asumisjärjestelyjä, mahdollisuutta liikkua ja pitää yhteyttä (Hantrais 2007, 194). Sorron muotona köyhyys ja siihen johtaneet kausaaliset syyt ovat suurin syy kuolemiin maailmanlaajuisesti (Farmer 1997, 280), joten sosiaalisella avustuksella on sisäänrakennettu merkitys pakolaisten perusturvan ja selviämisen kannalta (Valtonen 2009, 158). Perusturva takaa tulomaassa mahdollisuuden ihmiselämän kannalta välttämättömiin tarpeisiin (kuten ruokaan, hygieniaan ja asuntoon). Paul Farmerin (1997) mukaan köyhät myös mitä eniten kärsivät omassa hiljaisuudessaan, eikä heidän äänensä nouse näin ollen esille. Tällaiset paikannetut sorrosta aiheutuvat hiljaisuuden tilat on syytä rikkoa rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa; köyhyyden juurisyyt ovat paikannettava, ja niihin vaikuttamalla on pyrittävä korjaamaan tilanne (Mullaly 2007, 105). Esimerkiksi Suomessa huolestuttavaa on se, että köyhiin perheisiin kuuluu yli puolet vieraskielisistä lapsista (Malin & Anis 2013, 149). Lisäksi Suomessa maahanmuuttajan samasta työstä saatavat ansiot ovat keskimääräisesti pienempiä kuin kantaväestöön kuuluvan, ja ero on kasvanut entisestään 2000-luvulla (Katainen 2009). Koska köyhyyden poisto vaikuttaa hyvinvointiin positiivisesti, tulee rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa sosiaalityön valita puolensa tulonsiirtojen ja tuloerojen tasauksen oikeutuksen puolesta.

Rakenteellisen sosiaalityön teoriassa epätasa-arvo nähdään sisäänrakennettuna osana kapitalismia, joka tuottaa eriarvoisuutta muun muassa maantieteellisen sijainnin, rodun ja luokan perusteella ja jättää toiset ryhmät osallisuuden ja resurssien ulkopuolelle (Mullaly 2007, 210-211). Esimerkkinä luokan vaikutuksesta voidaan pitää maahan tulevien eriarvoisuutta taloudellisen menestyksen perusteella; jos länsimaihin tuleva on varakas, pätee hänelle eri säännöt kuin köyhälle maahantulijalle eli maahanpääsy onnistuu ja käy helposti – toisin kuin köyhälle (Dominelli 2008, 180-181). Lena Dominelli



(2010, 142) kirjoittaa, että työalojen ammattilaisten maahanmuuttoa ei koeta niin ongelmallisena kuin taitamattomien työntekijöiden. Taitamattomat maahantulijat yleensä nähdään ”elintasopakolaisina”, jotka ovat vain taloudellisten etujen perässä eikä niinkään ihmisinä, jotka pelkäävät oman hengen puolesta. Maahanmuuttodiskurs- sissa toisinaan unohdetaan tai halutaan unohtaa, että suurimpia pakolaisten vastaan- ottajamaita ovat esimerkiksi Pakistan, Libanon, Iran ja Etiopia (katso esim. UNCHR 2014). Nämä valtiot eivät suinkaan ole missään suhteessa vauraita verrattuna valta- osaan eurooppalaisia valtioita, mutta silti länsimaaisessa poliittisessä keskustelussa pe- rustellaan kielteistä kantaa maahanmuuttoon taloudellisilla vaikutuksilla (ks. esim. Pe- russuomalaisten puoluelehti 27.01.2014). Yhteiskunnissa on synnytetty taloudellisten perusteiden ja mielikuvien kautta eksklusiota köyhiä maahantulihoita kohtaan aggres- siivisesti leimaalla (Therborn 2014, 74; Pyrhönen 2015).

Hallituksen esitys 169/2016 vp pyrki kolmen eri lainsäädännön muutoksen kautta aset- tamaan pakolaisstatuksen omaavat ja oleskeluluvan suojelun vuoksi saaneet työttömät työnhakijat työmarkkinatuen piiristä kotoutumistuen piiriin, jonka suuruus on noin 90 prosenttia peruspäivärahan määrästä. Kyseinen lakimuutos olisi asettanut edellä mää- ritellyt henkilöryhmät eri asemaan kuin muut, koska muiden samassa asemassa ole- vien toimeentulon tasoa ei esityksessä heikennetty. Hallituksen esitystä perusteltiin muun muassa sillä, että maahanmuuttajat integroituisivat yhteiskuntaan paremmin ja että Suomen vetovoimaa turvapaikanhakijoiden keskuudessa haluttiin vähentää. Pe- rustuslakivaliokunnan mukaan kuitenkin mitään semmoisia perusteluja ei esitetty, jotka olisivat tukeneet integraation lisäystä, jonka lisäksi esitys törmäsi perustuslaillisiin ongelmiin niin yhdenvertaisuuden kuin perustoimeentulon takaamisen osalta (PeVL 55/2016 vp). Perustuslain (11.6.1999/731) kuudennessa pykälässä lukee, että: ”Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan – – alkuperän, kielen, us- konnon, – – perusteella”. Perustuslaki nimenomaisesti vaatii, ettei hallituksen esityk- sen pohjana oleva perusajatus maahantulihojen erilaisesta kohtelusta voinut toteutua.

Perustuslailla on merkittävä vaikutus ihmisten suojaamisella eriarvoistavalta lainsäädännöltä sekä poliittisilta suhdannevaihteluilta ihmisoikeuksien implementoinnin joh- dosta (esim. Saraviita 2011, 116). Se suojaa myös hallituksen esittämää mallia eli selek- tiivistä mallia vastaan, joka erottelee ja eriyttää ihmisryhmiä tarjoten eri etuuksia peri-

aatteessa samassa tilanteessa oleville. Selektiivinen malli on syrjivä, epäsolidaarinen sekä eriarvoisuutta uusintava. (Anttonen & Sipilä 2000, 162.) Hallituksen esitys oli myös Suomen ratifioiman Pakolaisten oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen vastainen, nimittäin sopimuksen 23. Artiklassa lausutaan: ”Sopimusvaltiot myöntävät niiden alueilla laillisesti oleskeleville pakolaisille julkisen huollon ja avustusten osalta saman kohtelun kuin valtion omille kansalaisille”. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi, on perusteltua tulkita hallituksen esitystä niin, että valtaapitävät yrittivät sortaa taloudellisesti tiettyä vähemmistöryhmää heidän alkuperänsä vuoksi.

Suomessa taloudellista uhkakuva pakolaisista on medioissa ja parlamentaarisisissa puheissa pidetty yllä myös retorisesti termillä ’elintasopakolainen’. Poliittisissa puheissa maahanmuuttoa sekä maahanmuuttopolitiikkaa on pidetty syynä Suomen huonoon taloudelliseen tilanteeseen (Horsti 2005, 131; Puuronen 2011; Pyrhönen 2015). Argumentointiin, jossa maahanmuuttajat oletetusti aiheuttavat Suomen julkisen talouden alijäämäisyyden, voidaan suhtautua erittäin kriittisesti, koska tietoa maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista suomalaisessa kontekstissa ei ole saatavilla ja tutkimuksen tekeminen kustannusten arvioimiseksi luotettavasti on hyvin hankalaa (Sarvimäki 2013, 215-219). Termin ’elintasopakolainen’ käyttö on leimaava ja sortavaa puhetta turvapaikanhakijoista, kuten Horsti ja myös Puuronen tuovat esiin. Heidän mukaan käsitteen käytöllä on viitattu maahantuloon, jossa kyseenalaistetaan turvapaikan hakemisen ihmisoikeudelliset perusteet sekä ja pakolaisstatus yhdistetään haluun käyttää ainoastaan hyväksi turvapaikkahakujärjestelmää taloudellisen hyödyn saamisessa (Horsti 2005, 306; Puuronen 2011, 224).

Kirjallisuudessa Puuronen (2011) on eritellyt eduskunnan maahanmuuttodiskursseista kaksi erilaista haaraa, josta ensimmäinen on rajoittavan turvapaikkapolitiikan diskurssi ja toinen humanitaarinen maahanmuuttopolitiikan diskurssi. Rajoittavassa diskurssissa nähdään: turvapaikkajärjestelmän tulevan kalliiksi, maahantulijoiden olevan ”toisia” ja uhka ”suomalaiselle” kulttuurille, vapaamielisen lainsäädännön houkuttelevan turvapaikanhakijoita Suomeen olipa heillä oikeutta suojeluun tai ei, turvapaikanhakijoiden sopeutumista ja nuhteettomuutta epäillään, lisäksi maahantulijoiden työnteon halukkuutta kyseenalaistetaan. Humanitaarisessa diskurssissa korostetaan tulijoiden uha-  
tuiksi tulemistä kotimaassaan ja heidät nähdään kykeneväisenä työhön. Puurosen mu-

kaan rajoittava diskurssi toiseuttaa ja rodullistaa tätä kautta maahantulijat, joka luo sijaa rasismille. (mt., 207-224.) Vertaan seuraavassa Puurosen esittelemiä diskurssi-suuntauksia suhteessa hallituksen toimiin, ja on hyvä pitää mielessä myös luvun alussa esiteltyt näkökulmat köyhyyteen ja talouteen suhteessa pakolais- ja muuttoliikkeeseen.

Sipilän hallitus (keskusta, kokoomus ja perussuomalaiset) esitteli vuonna 2015 turvapaikkapolitiittisen toimenpideohjelman, jossa Suomen lyhyen aikavälin tavoitteeksi asetettiin ”katkaista turvapaikanhakijoiden hallitsematon virta” ja saada siihen liittyvät kustannukset hallintaan erinäisin toimin. Lisäksi ohjelmassa korostettiin, että on tärkeää auttaa hädässä eläviä ihmisiä, jotta nämä voivat elää toivomallaan tavalla kotimaissa ja tuotiin esiin Suomen velvollisuutta auttaa sotaa pakenevia. (Valtioneuvosto.) Toimenpideohjelma sisältää molempien diskurssien vaatimuksia, mutta lähinnä sortamisen kannalta on mielekästä tarkastella rajoittavan diskurssin toimia, joista yhtäläisyyksiä löytyy esimerkiksi ehdotuksista, jossa: maahantulon perusteita tarkistetaan, pysyvien oleskelulupien myöntäminen suojelun perusteella maassa oleville lopetetaan, vastaanottokeskuksiin järjestään työtehtäviä työikäisille, yleiselle järjestykselle vaaraksi olevat poistetaan maasta, ilmeisen perusteettomat hakemukset käsitellään nopeuteissa menettelyssä, turvapaikan saaneiden kotouttamisessa vastikkeellisuutta lisätään ja lisäksi vastaanottorahan maksuedellytystä muutettaisiin siten, että se vaatisi päivittämisen ilmoittautumisen vastaanottokeskukseen. Lisäksi ohjelmassa mainittiin, että: ”Keräämme ja jaamme monipuolista tietoa – – Suomesta ja suomalaisista ’pelisäännöistä’ valistusmateriaalilla”. (Valtioneuvosto.)

Ohjelmassa näkyi vahvasti sama agenda, mitä esimerkiksi Perussuomalaiset ovat ajaneet puolueena. Perussuomalaisten agendalla on haluttu esimerkiksi assimiloida maahantulojia ”suomalaiseen kulttuuriin”, tehdä tiukennuksia määritelmään turvapaikan ”ansaitsevista” ihmisistä sekä vastustaa ”tekaistuja” turvapaikkahakemuksia, jotka ruuhkauttavat turvapaikkajärjestelmää (kts. esim. Pyrhönen 2015). Hallituksen toimenpideohjelma on seurausta oikeistohegemonistinen politiikan tuomasta menestyksestä eduskuntavaaleissa, jolla kustannusten varjolla on mahdollista legitiimisti luoda turvapaikkapolitiittisia päämääriä, jotka luovat sortavia rajoituksia sosiaalisin perustein luodulle ihmisryhmälle (kts. myös Pyrhönen 2015). Näin ollen rajoituskurssin mukainen toimenpideohjelma muutoksineen, määräyksineen ja lainsäädäntöineen voivat

luoda sijaa Puurosen (2011, 224) esittämälle rasismille ja uusintaa diskurssin kohteena olevien ihmisten kokemusta toiseudesta, koska toimilla luodaan ryhmät ”suomensuomalaiset” ja ”maahanmuuttajat”.

Toimenpideohjelmassa on kahden Puurosen esittämän diskurssin välillä myös ristiriitoja ja suoria perustuslaillisia ongelmiakin. Esimerkiksi jos päivittäinen ilmoittautumisvelvollisuus vastaanottokeskuksessa olisi vastaanottorahan edellytys kaikille<sup>3</sup> turvapaikanhakijoille, olisi se todennäköisesti ristiriidassa Perustuslain (11.6.1999/731) 9§:n kanssa: ” – – maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa.” Toinen ristiriita on ohjelman vaatimuksessa auttaa ihmisiä kotimaissaan suhteessa hallituksen laatimaan valtion budjettiin, koska hallitus on – leikkaamalla vuositasolla kehitysavusta satoja miljoonia – tosiasiallisesti heikentänyt kriisimaiden ja kehittyvien yhteisöjen apua. Kolmas ristiriita liittyy hädässä olevien auttamiseen ja lainsäätämiseen. Toimenpideohjelman seurauksena eduskunta sääti lain, joka tiukensi perheenyhdistämisen kriteerejä, joka hankaloittaa hädässä olevien maahantuloa entisestään. Hallituksen esityksessä 43/2016 todettiin: ”Esityksen tavoitteena on hallita maahanmuuttoa – – sekä varmistaa, ettei Suomi näyttäydy erityisen houkuttelevana turvapaikanhakumaana” (HE 43/2016).

Rakenteellisen sosiaalityön valossa, tässä esitetyt hallituksen talouspoliittiselle orientaatiolle perustuvat lainsäädännölliset hankkeet sekä toimenpideohjelman systemaattiset tavoitteet, näyttäytyvät esteinä maahantulijoille. Esteet ovat rakenteita, jotka vaikeuttavat tai estävät ihmisoikeuksiin perustuvan avun saamisen täällä, mutta myös jo ennen kuin velvollisuutta auttamiseen Suomessa syntyisi. Niiden avulla yritetään lisäksi pitää yllä Suomessa kulttuurisia hierarkioita ja valta-asemia suhteessa maahantulijoihin kontrollin kautta. Koska toimet vaikeuttavat ihmisten tosiasiallista avun saantia ja ylläpitävät pakotettua elämää hädässä ja köyhyydessä globaalisti, uusintaa ja ylläpitää hallitus institutionaalista sortoa (vrt. Pogge 2002, 183).

---

<sup>3</sup> Laki ulkomaalaislain muuttamisesta (49/2017) tuli voimaan 01.02.2017, jossa säädettiin ilmoittautumisvelvollisuudesta maahantulon tai maassa oleskelun edellytysten selvittämiseksi henkilökohtaisen arvioinnin perusteella, mikäli se on oikeasuhtaista ja välttämätöntä. Kts. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170049>

#### 4 Pohdinta

Suomessa rakenteellista sosiaalityötä velvoitetaan tekemään lainsäädännössä, jonka teorian kautta oletetaan olevan myös poliittista. Jotta voimme ymmärtää, mikä merkitys politiikalla on suhteessa sosiaalityöhön reunaehtoihin, täytyy meidän aina muistaa konstruoida kunnallisen sosiaalityön suhde politiikkaan. Julkisella sektorilla aina osa sosiaalityöstä voidaan palauttaa Suomessa poliittiselle tasolle lainsäätämisen kautta (Eduskunta) sekä kunnissa poliittisen vallan edustajiin niin valtuusto- kuin lautakuntatyöskentelyssä. Virkamiehet eli sosiaalityöntekijät ovat tässä yhtälössä poliittisen vallan jatke, jotka toteuttavat poliittista tahtoa toimissaan eri instituutioissa. Tämän vuoksi on tärkeää ymmärtää, että mikäli työtä ja työn reunaehtoja, ohjaavat väärät käsitykset turvapaikanhakijoista tai maahanmuuttajista, uusintaa sosiaalityö rakenteellista sortoa. Tämän vuoksi on äärimmäisen tärkeää tehdä rakenteellista ja kriittistä sosiaalityötä; täytyy käydä vuoropuhelua ja pitää ääntä faktapohjalta medioissa ja yhteiskuntapoliittisilla areenoilla. Täytyy muistaa, kuten aiemmin esiteltiin, että politiikka on myös vallankäytön vastustamista. Tämän vuoksi sosiaalityöntekijän täytyy uskaltaa harjoittaa tottelemattomuutta, kun etäältä annetut työn reunaehdot ovat vastoin sosiaalityön omia eettisiä ja moraalisia velvoitteita.

Jatkohuomiona on todettava, mitä sosiaalihuoltolaista ei ilmene vaatimuksesta rakenteellisen sosiaalityön tekemisestä, on sosiaalityöntekijän aseman osittainen kompleksisuus suhteessa rakenteellisen sosiaalityön poliittisuuden vaatimukseen. Erityisesti tilanne on hankala niissä kunnissa, missä sosiaalityöntekijä asuu samalla paikkakunnalla kuin työskentelee. Kompleksisuus tarkoittaa sitä, että esimerkiksi sosiaalityöntekijän osallistuminen kunnalliseen päiväpolitiikkaan – johon myös vastaanottokeskusten perustaminen tai pakolaisten vastaanotto voi liittyä – on jännitteistä, koska kunta on hänen työnantajansa. Tällöin esimerkiksi julkinen poliittinen kritisointi syrjiviä käytänteitä tai sosiaalipalveluja kohtaan ja käytännön poliittinen toiminta kunnanvaltuustossa voi tuottaa hänelle henkilökohtaisen kokemuksen ristipaineesta viranhaltijana ja kunnan luottamushenkilönä. Rakenteellisen sosiaalityön teorian vaatimus poliittisesta toiminnasta voi tuottaa ongelmia esimerkiksi myös Kuntalain (10.4.2015/410) 97§:n ja Hallintolain (6.6.2003/434) 28§:n 5.kohdan mukaisessa toiminnassa, jossa virkasuhteensa perusteella henkilö joutuu jäävänsä itsensä esteellisenä asian käsittelystä –

eikä näin ollen pysty tuomaan tietoperustaa valtuuston käyttöön suoraan päätöksen kautta. Lakiin kirjatun rakenteellisen sosiaalityön velvoite kuitenkin auttaa osassa jääviys-tapauksia, missä sosiaalityöntekijä on voinut olla osallisena tuottamassa tietoa kuntapäätäjille sosiaalisen raportoinnin kautta. Valtakunnallisella tasolla, kun altistetaan poliittisuuden vaatimus osallisuutena puolue- tai valtakunnalliseen politiikkaan, ei syrjivien rakenteiden poistamisessa tai esteellisyydessä ole nähdäkseni ristiriitaa. Näin ollen sosiaalityöntekijä voi osallistua niillä areenoilla, joita Pohjola ym. (2015, 288) ovat ehdottaneet rakenteellisen sosiaalityön teorian suhteessa poliittiseen vaatimukseen.

On tärkeää, ettei sosiaalityö uusinna viranomaispuhetta, joka tuottaa ”laittomia ihmisiä” tai käytä luontoon kytkettäviä metaforia pakolaisliikettä kohtaan. Esimerkiksi tarkasteltaessa Sisäministeriön käyttämän laittoman -käsitteen takaa paljastuu paradoksaalinen suhde maahantulijoihin: kun ensiksi maasta tavattu ihminen on leimattu ”laittomaksi”, ja tämän kuitenkin hakiessa turvapaikkaa Suomesta, tulee hänestä ”laillinen maahantuliija”. Rakenteellisen sosiaalityön teoriassa tällainen viranomaispuhe voidaan nähdä systemaattisena ja toistuvasti sortavana, tämän vuoksi eritoten sosiaalityöntekijöiden tulee sanoutua irti käsitteestä ’laiton’. Tämä on perusteltua, koska laittomuuden kytkeminen maahantuloon vie diskurssia pois ihmisoikeuskölkulmasta, joka on erityisen tärkeä sosiaalityön perusta. Rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa näkisin, että sosiaalityöntekijöiden täytyy tuottaa vastapuhetta ja subjekteja, että turvapaikanhakijat ovat ihmisiä kriisin keskellä, joiden asema perustuu ihmisoikeuksiin.

Sosiaalityön ja -työntekijän on herkistytävä tunnistamaan oma etuoikeus yhteiskunnassa toteuttaessaan kotouttamispolitiikka ja osallisuutta. Osallisuus ei lähtökohtaisesti voi näkemykseni mukaan tarkoittaa sitä, että maahantulijoiden täytyisi muuttaa jollain tapaa itseään päästäkseen osalliseksi resursseista – vaan osallisuus perustuu jakamattomaan ihmisarvoon. On tiedostettava, että osa turvapaikanhakijoista on joutunut jättämään kotinsa ja maansa, koska heitä ei ole hyväksytty sellaisenaan, vaan heitä on yritetty pakottaa olemaan muita kuin he todellisuudessa ovat. Tämä tarkoittaa sitä, että heitä on esimerkiksi vainottu ”vääräuskoisuuden”, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai kulttuurin eroavaisuuden johdosta. Tuula Helne (2000, 192-193) on kirjoittanut ulossulkevasta integroinnista, jossa ihmiset pakotetaan instituutioihin,

paikkoihin tai ryhmiin, jotka eivät vastaa heidän toiveitaan tai tarpeitaan. Helneen mukaan integrointi voi olla siis ulossulkevaa ja syrjäyttävää – toiseuteen pakottamista. Toki täytyy tiedostaa, että esimerkiksi ollessaan viranomaisasemassa, sosiaalityöntekijöillä on tiettyjä velvollisuuksia suoritettavanaan, jotka tähtäävät annettujen poliittisten tavoitteiden edistämiseen, esimerkiksi kuinka ja miten maahantulijoita täytyy saada ”aktivoitua”. Mutta rakenteellisen sosiaalityön teorian valossa esitän, että sokeasti yrittämällä samaistaa turvapaikanhakijoita valtakulttuuriin ja integroitumaan väkivallalla heitä tulomaahan, toisin sanoen harjoittamalla rakenteellista sortoa, luodaan entistä enemmän alisteista ja sortavaa ilmapiiriä maahanmuuttajille kohdemaan yhteiskunnassa. Tämän vuoksi integroimiseen ja sen perusteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota sosiaalityön sekä sosiaalipolitiikan saralla, jottei valta-asemia uusinneta sosiaalityössä.

Puhuttaessa integraatiosta ja eksklusiosta, niitä ei tule nähtävän toistensa vastakohtina. Ihminen on usein integroitunut useisiin sosiaalisiin piireihin, mutta samaan aikaan hänet voi olla suljettu pois toisista. Mutta mikä integraatiota ja eksklusiota yhdistää on ajatus sosiaalisesta yhteydestä ja tämän yhteyden portinvartijuudesta. Tällaista portinvartijuutta on käytetty Euroopan Unionissa. Näkemykseni mukaan, Unionin ulkorajojen sulkeminen voi tarkoittaa eksklusiota, jossa valtaapitävä määrittelee kuka voi tulla tietyn valtapiirin alueelle ja millä ehdoilla. Kun valinta – keitä Eurooppaan otetaan ja keitä ei – tapahtuu valtapiirin sisältäpäin, ilman että ihmisoikeudet tosiasiallisesti voivat toteutua, on kyse rakenteista, jotka luovat sortoa. On vaikea ymmärtää sitä, että eksklusion kohteena olevat ihmiset joutuvat sorretuksi myös retorisesti eliitin tahoilta tullessaan hädänalaisena valtapiirin alueelle. Tällaisen poliittisesti luodun eksklusion kehitys on huolestuttavaa suomalaisessa, eurooppalaisessa ja globaalissa kehityksessä, varsinkin kun kolonialisaation loppumisesta on vain hetki. Eurooppalaista arvoja edustaa hyvinvointi, mutta hyvinvointi tarkoittaa ilmeisesti hyvinvointia vain eurooppalaisille, josta rajojen sulkeminen on indikaatio.

Ehdotan, että integraation käsitteenä ei tarvitse aina olla yksisuuntainen vaatimus yhteiskunnasta yksilöön päin, vaan kyse voi olla myös toisen suuntaisesta ajattelutavasta. Kotimaisten kielten keskuksen sanakirja määrittelee integraation *yhdentymiseksi*. Yhdentymisessä voi olla kyse myös siten yhteiskunnan liikkeestä lähemmäs sen jäseniä.

Esimerkiksi Saukkonen (2013, 93) on tullut samaan tulokseen pohdinnassaan Valtioneuvoston asiakirjojen pohjalta – yhteiskunta, ainakin asiapapereiden tasolla, muuttuu myös maahantulijoiden tarpeisiin sopivaksi. Niirasen (2010, 102-103) mukaan sosiaalihuollon palvelujen tarjoajien on reagoitava palvelujen käyttäjien havaitsemiin puutteisiin sekä toimittava käyttäjien neuvojen mukaisesti. Väitteestä tulisi seurata, että käyttäjien vaatimuksilla asioiden parantamiseksi olisi vaikutusta rakenteisiin. Tällaisessa tilanteessa sosiaalityöntekijän valtapiirissä on mahdollista lähteä ajamaan käyttäjien ehdottamaa muutosta eteenpäin esimerkiksi rakenteellisen sosiaalityön vaateena mutta myös keinoin. Mikäli muutos saavutettaisiin seuraisi siitä, että palvelut integroituisivat käyttäjiensä tarpeisiin, eikä niinkään, että käyttäjä integroituu yhteiskunnan vaatimukseen. Loppupeleissä on mietittävä sitä, onko yhteiskunta kaikkia ihmisiä varten vai dominoivaa ryhmää varten.



## LÄHTEET:

- Aaltola, Elisa 2010: Hyvinvointipolitiikan lähtökohdat ja perusta. 1. Hyvinvointi ja ihmisoikeudet. 1.2 Ihmisoikeudet. Niemelä, Pauli (toim.): Hyvinvointipolitiikka. WSOYPro Oy. 38-66.
- Anis, Merja & Mali Malin 2013: Maahanmuuttajat hyvinvointivaltiossa 141-159. Martinkainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus. Helsinki.
- Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma 2000: Suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Vastapaino. Jyväskylä.
- CNN: <http://edition.cnn.com/2016/10/03/us/terrorism-gun-violence/> Linkki avattu viimeksi 08.02.2017.
- Dominelli, Lena 2008: Anti-Racist Social Work. 3. painos. Palgrave Macmillan. Iso-Britannia.
- Dominelli, Lena 2010: Social Work in a Globalizing World. Polity Press. Iso-Britannia.
- Euroopan Unionin lehdistötiedote IP/15/4813: [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-15-4813\\_fi.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4813_fi.htm) Linkki avattu viimeksi 16.02.2017.
- Euroopan parlamentin erityiseurobarometri: Eurooppalaiset 2016: näkemykset ja odotukset, terrorismin ja radikalisoitumisen torjunta. Yleisen mielipiteen seuranta -sarja Viestinnän pääosasto. Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu.
- European Commission - Fact Sheet: Implementing the EU-Turkey Statement. MEMO/16/1664. [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-16-1664\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-1664_en.htm) Viimeksi avattu 03.11.2016
- Farmer, Paul 1997: On Suffering and Structural Violence: A View from Below 261-285. Kleinman, Arthur & Das, Veena & Lock, Margaret (toim): Social Suffering. University of California Press. Yhdysvallat.
- Forsander, Annika 2004: Tekeekö työ oikeaksi suomalaiseksi? Helne, Tuula & Hänninen, Sakari & Karjalainen, Jouko (toim.): Seis yhteiskunta – tahdon sisään! Minerva Kustannus Oy. Jyväskylä. 195-218.
- Giddens, Anthony & Philip W. Sutton 2013: Sociology. 7. painos. Polity Press. Iso-Britannia.
- Gothóni, Raili & Siirto, Ulla: Suomi muutoksen keskellä. Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (toim.): Pakolaisuudesta kotiin. Gaudeamus. Helsinki. 231-245.
- Hantrais, Linda 2007: Social Policy in the European Union. 3. painos. Palgrave Macmillan. Yhdysvallat/Iso-Britannia.
- Harrison, Gai & Rose, Melville 2010: Rethinking Social work in a global world. 1. painos. Palgrave Macmillan. Iso-Britannia.
- HE 43/2016 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta. [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE\\_43+2016.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_43+2016.pdf) Linkki avattu viimeksi 14.02.2017.
- HE 169/2016 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja kotoutumisen edistämistä annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamisesta. [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE\\_169+2016.aspx](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_169+2016.aspx) Linkki avattu viimeksi 06.02.2017.

- Helne, Tuula 2000: Toiseudesta yhteisyyteen – kysymyksiä syrjäytymiskeskustelun olettuksista. Heikkilä, Matti & Karjalainen, Jouko (toim.): Köyhyys ja hyvinvointivaltion murros. Gaudeamus. Helsinki. 182-200.
- Helsingin hallinto-oikeuden ratkaisu turvapaikka-asiassa 18.11.2016 16/1267/71: <https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/helsinginhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeusratkaisut/hallinto-oikeusratkaisut/1480319510243.html> Linkki avattu viimeksi 05.01.2017
- Helsingin Sanomat: Maahanmuuttoviraston työntekijät avautuvat hurjasta kiireestä, joka voi johtaa väriin turvapaikkapäätöksiin – ”Ei ehditä tutkia tapauksia kunnolla”. <http://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002919099.html> Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.
- Helsingin Sanomat: ”Hallinto-oikeudelta merkittävä päätös – Maahanmuuttovirasto saattaa pyörtää satoja kielteisiä turvapaikkapäätöksiä”. <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004878893.html> Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.
- Horsti, Karina 2005: Vierauden rajat - Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa. Tampereen Yliopistopaino Oy. Tampere.
- Horsti, Karina 2013: Maahanmuuttajat mediamaisemissa. Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä, Minna (toim.): Muuttajat – Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus. Helsinki. 301-318.
- Ife, Jim 2012: Human Rights and Social Work – Towards right-based practice. 3. painos. Cambridge University Press. Singapore.
- IFSW: International Federation of Social Workers - Statement of Ethical Principles. <http://ifsw.org/policies/statement-of-ethical-principles/> Linkki avattu viimeksi 06.02.2017
- Juhila, Kirsi 2006: Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Vastapaino. Tampere.
- Kairala, Maarit & Lähteinen, Sanna & Tiitinen Laura 2012: Rakenteellisen sosiaalityön osaaminen sosiaalityön opetuksen käytäntöyhteydessä. Tuohino, Noora & Pohjola, Anneli & Suonio Mari (toim.): Sosiaalityön käytännönopetus liikkeessä. Sosnet. Rovaniemi. 36-56.
- Kaisto, Jani & Pyykkönen, Miikka 2010: Hallintavalta : sosiaalisen, politiikan ja talouden kysymyksiä. Gaudeamus Helsinki University Press 2010. Helsinki.
- Katainen, Antti 2009: Tiedot & Trendit 2/2009 – Ulkomaalainen saa huonompaa palkkaa useimmilla aloilla. Tilastokeskus. Suomi.
- Kotimaisten kielten keskuksen sanakirja: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/integraatio> Linkki avattu viimeksi 08.02.2017.
- Kulmala, Anna 2006: Kerrottuja kokemuksia leimatusta identiteetistä ja toiseudesta. Acta Universitatis Tamperensis: 1148. Tampereen Yliopistopaino. Tampere. Kuntalaki 10.4.2015/410.
- Kurtti, Anna 2010: Erilaiset politiikat ja toimintaperiaatteet maahanmuuttajien kotouttamisohjelmissa. Lapin yliopisto. Rovaniemi.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.
- Lindroos, Kia 2008: Michel Foucault. Ajattelunrajat. Lindroos Kia & Soininen Suvi (toim.): Poliitiikan nykyteoreetikkoja. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Maasilta, Mari 2012: Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit. Tampere University Press. Tampere.

- Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja 2007 (toim.): Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitos. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Helsinki.
- Metteri, Anna 2012: Hyvinvointivaltion lupaukset, kohtuuttomat tapaukset ja sosiaalityö. Tampere University Press. Tampere.
- Migri - Maahanmuuttovirasto: [http://www.migri.fi/turvapaikka\\_suomesta](http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta) & [http://www.migri.fi/turvapaikka\\_suomesta/turvapaikan\\_hakeminen/paatos/turvapaikka\\_ja\\_kansainv%C3%A4linen\\_suojelu](http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainv%C3%A4linen_suojelu) Linkit avattu viimeksi 10.02.2017.
- Migri - Maahanmuuttovirasto: turvapaikkatilastot <http://tilastot.migri.fi/#decisions> ja [http://www.migri.fi/tietoa\\_virastosta/tilastot/turvapaikka-\\_ja\\_pakolaistilastot](http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot) . Linkit avattu viimeksi 14.02.2017.
- Mullaly, Bob 2007: The new Structural Social Work. 3. painos. Oxford University Press. Kanada.
- Norocel, Cristian 2013: Our people – a tight-knit family under the same protective roof a critical study of gendered conceptual metaphors at work in radical right populism. Helsingin yliopisto. Helsinki.
- Oikeuskanslerin päätös: Dnro OKV/8/50/2016, 3.2.2017. Tiedote: <https://www.okv.fi/fi/tiedotteet/468/oikeuskanslerilta-moitteet-maahanmuuttovirastolle/> . Linkki avattu viimeksi 06.02.2017.
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 77/1968. [http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077\\_2](http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2) Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.
- Paloheimo, Heikki & Wiberg, Matti 2012: Poliitiikan perusteet. Sanoma Pro. Helsinki.
- Payne, Malcolm 2005: Modern Social Work Theory. 3. uudistettu painos. Iso-Britannia.
- Peltola, Ulla & Metso, Laura 2008: Maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä. Kuntoutussäätiön tutkimuksia • research reports 79/2008. Kuntoutussäätiö. Helsinki.
- Perussuomalaisen puoluelehti Suomen uutiset: <https://www.suomenuutiset.fi/tutkija-maahanmuutto-kay-kalliiksi-yhteiskunnalle/> Linkki avattu viimeksi 4.11.2016
- Perustietoa Euroopan unionista: [http://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief\\_fi](http://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_fi) Linkki. avattu viimeksi 16.02.2017.
- Perustuslaki 11.6.1999/731.
- Pohjola, Anneli 2015: Rakenteellisen sosiaalityön paikannuksia. Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Unipress. Eu. 16-36.
- Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen Marjaana 2015: Rakenteellisen sosiaalityön jäsentymisen. Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Unipress. Eu. 281-294.
- Popper, Karl 1995: Arvauksia ja kumoamisia – Tieteellisen tiedon kasvu. Alkuperäinen teos: Conjectures and Refutations vuodelta 1963. Gaudeamus. Tampere.
- Presidentti Donald J. Trumpin twiitti: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/828042506851934209> Linkki avattu viimeksi 06.02.2017
- Presidentti Sauli Niinistön puheet alkuperäisinä ja kokonaisuudessaan: <http://www.presidentti.fi/public/default.aspx?nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI&page=2&listMode=1> . Linkki avattu viimeksi 4.11.2016.
- Puuronen, Vesa 2011: Rasistinen Suomi. Gaudeamus. Helsinki.

- Pyrhönen, Niko 2015: The true colors of Finnish welfare nationalism. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.
- Pyykkönen, Miikka 2007: Järjestäytyvät Diasporat – Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 306.
- Sanoma Arkisto 24.01.2017, hakusanalla 'kiihottamisesta'.
- Saraviita, Ilkka 2011: Perustuslaki. Talentum.
- Sarvimäki, Matti 2013: Muuttoliikkeet, työmarkkinat ja julkinen talous 203-219. Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus. Helsinki.
- Saukkonen, Pasi 2007: Poliitiikka monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Wsoy Oppimateriaalit. Helsinki.
- Saukkonen, Pasi 2013: Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka 81-100. Martikainen, Tuomas & Saukkonen, Pasi & Säävälä Minna (toim): Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. Gaudeamus. Helsinki.
- Siirto, Ulla & Laihia, Marja-Liisa 2016: Turvapaikanhakijoiden vastaanotto – toteutuvatko ihmisoikeudet? Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (toim.): Pakolaisuudesta kotiin. Gaudeamus. Helsinki. 113-138.
- Sisäministeriö. Laittoman maahanmuuton torjunta:  
[http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/laittoman\\_maahanmuuton\\_torjunta](http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/laittoman_maahanmuuton_torjunta)  
 Linkki avattu viimeksi 11.1.2017.
- Sisäministeriö: kotoutuminen. <http://intermin.fi/fi/maahanmuutto/kotoutuminen?>  
 Linkki avattu viimeksi 09.02.2017.
- Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301
- STT, Suomen tietotoimisto. Uutinen: <http://www.aamulehti.fi/maailma/rajasopimus-venajan-kanssa-taytti-tarkeimmat-tavoitteensa-23578570/> Linkki avattu viimeksi 09.02.2017.
- Tarvainen, Laura 2016: Pakolaispolitiikka ja lainsäädäntö pääpiirteittään – näkökulmana haavoittuvuus. Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (toim.): Pakolaisuudesta kotiin. Gaudeamus. Helsinki. 59-76.
- The UN Refugee Agency:  
[http://www.unhcr.org/556725e69.html#\\_ga=1.143689021.962613508.1476534906](http://www.unhcr.org/556725e69.html#_ga=1.143689021.962613508.1476534906)  
 Linkki avattu viimeksi 01.11.2016.
- The UN Refugee Agency:  
<http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> Linkki avattu viimeksi 03.01.2017.
- Therborn, Göran 2014: Eriarvoisuus Tappaa. Suom. Tatu Henttonen. Vastapaino. Tampere.
- Tiitinen, Laura & Lähteinen, Sanna 2015: Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen Marjaana (toim.): Rakenteellinen sosiaalityö. Unipress. Eu. 191-213.
- Valtion talousarvioesitykset: <http://budjetti.vm.fi/> Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.
- Valtioneuvosto: Hallituksen turvapaikkapoliittinen toimenpideohjelma 08.12.2015.  
<http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1058456/Hallituksen%2Bturvapaikkapoliittinen%2Btoimenpideohjelma%2B8.12.2015/98990892-c08e-4891-8c23-0d229f1d6099> Linkki avattu viimeksi 10.02.2017.
- Valtioneuvoston asetus 14/2016, sis. noottienvaihto:  
[http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160014/20160014\\_1](http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160014/20160014_1)

[http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160014/20160014\\_2](http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2016/20160014/20160014_2) Linkit avattu viimeksi 09.02.2017.

Valtonen, Kathleen 2008: Social work and migration immigrant and refugee settlement and integration. Ashgate Publishing Limited. Iso-Britannia.

Van Wormer, Katherine & Kaplan, Laura & Juby, Cindy 2012: Confronting oppression, restoring justice: From policy Analysis to Social Action. 2. painos. Council on Social Work Education, Inc. Yhdysvallat.

Virolainen, Jyrki & Martikainen, Petri 2010: Tuomion Perusteleminen. Talentum.

Weber, Max 2009: Tiede ja Poliitikka – kutsumus ja ammatti. Alkuperäiset teokset: Politik als Beruf vuodelta 1919 ja Wissenschaft als Beruf vuodelta 1919. Vastapaino. Tampere.

YK:n pakolaissopimus 1951: <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10> . Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.

Yle Radio 1 Ykkösaamu: Martti Koskenniemen haastattelu: <http://areena.yle.fi/1-2966612> Linkki avattu viimeksi 17.02.2017.

Yle: uutinen koskien presidentti Trumpin antamaa maahantulokieltoa 28.01.2017. <http://yle.fi/uutiset/3-9429353> Linkki avattu viimeksi 06.02.2017.

Yle: uutinen koskien presidentti Trumpin maahantulokiellon perumisesta 04.02.2017 <http://yle.fi/uutiset/3-9442816> Linkki avattu viimeksi 06.02.2017.

## LIITTEET

### Liite 1

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 7§:

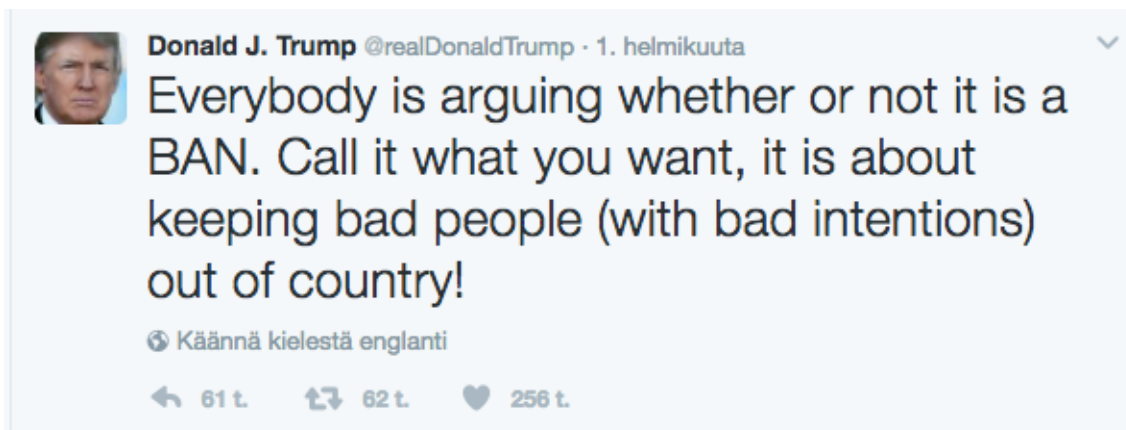
#### Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisella sosiaalityöllä on huolehdittava sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittymisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu:

- 1) sosiaalihuollon asiakastyöhön perustuvan tiedon tuottaminen asiakkaiden tarpeista ja niiden yhteiskunnallisista yhteyksistä sekä tarpeisiin vastaavien sosiaalipalvelujen ja muun sosiaalihuollon vaikutuksista;
- 2) tavoitteelliset toimet ja toimenpide-ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä kunnan asukkaiden asuin- ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi;
- 3) sosiaalihuollon asiantuntemuksen tuominen osaksi kunnan muiden toimialojen suunnittelua sekä yhteistyö yksityisten palveluntuottajien ja järjestöjen kanssa paikallista sosiaalityötä sekä muuta palvelu- ja tukivalikoimaa kehittäen.

## Liite 2



## Liite 3

